

Kutuplaşma

Mustafa Zengin
Seren Selvin Korkmaz
Serhun Al
Seren Selvin Korkmaz
Alphan Telek
Burak Bilgehan Özpek
Gülgün Türkoğlu
Can Irmak Özinanır
Elçin Aktoprak
Korkut Duman
Ali Özhan
Bercan Aktaş

OCAK 2019 / SAYI 16

www.gazeteduvar.com.tr

duvardibi

Bu sayıda...

4

Kürtler neden 'kimlik siyaseti' yapmalı?

16

Bir ulusu bir arada ne tutar?

24

Vatan haini olmayı becermek bu kadar kolay olmamalı!

35

Nükhet Sirman'ın linç edilmesi ve sol 'düşünce komiserliği'

46

Duvarlara karşı

54

Türkiye Soğuk Savaş'ın Avrupa'sı olur mu?

59

Kitaplarda 'Kutuplaşma'...

12

Türkiye'den bir Ocasio-Cortez çıkar mı?

19

Türkiye'de 'Unidos Podemos!' (Birlikte Yapabiliriz!) siyaseti mümkün mü?

30

Türk'ün Kürtlükle sınavı

41

Muhalefetin kusurunu Suriyelilerde arayanlar

49

Ulusalçılık küreselciliği dövüyor

56

Yasımı duyan yok mu?

Selamlar,

Gazete Duvar yayına başladığı günden bu yana sadece enformatik içeriği değil, o içeriklerin daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli düşünsel, uzmanlığa dayalı içeriğin üretim ve sunumuna da önem vermeye gayret etti. İnternetin sağladığı hızlı enformasyon ve bilgi akışının yararlarının yanı sıra, bir müddet sonra baş edilmesi zor bir kargaşaya, en özetle aranan şeyin bulunmasını güçleştiren bir entropiye yol açmak gibi zararlı yönleri de olduğu malum. Bu güçlüğü aşabilmek için Duvar Kitap ile başladığımız derlemelere Duvar Dibi ile devam ediyoruz. Başlangıç itibarı ile Gazete Duvar'ın Forum sayfalarında kullanılan metinlerin bir derlemesinden oluşan dergimizin on altıncı sayısının başlığı 'Kutuplaşma'

Mustafa Zengin, Seren Selvin Korkmaz, Serhun Al, Seren Selvin Korkmaz, Alphan Telek, Burak Bilgehan Özpek, Gülgün Türkoğlu, Can Irmak Özınanır, Elçin Aktoprak, Korkut Duman, Ali Özhan, Bercan Aktaş ise 'Kutuplaşma' dosyamıza katkıda bulunan isimler.

Her zaman dediğimiz gibi: Gayret bizden himmet okurdan... İyi okumalar.

Yayın Tarihi: Şubat 2019

Genel Yayın Yönetmeni: Ali Duran Topuz

Yayına Hazırlayan: Cennet Sepetci

AND Gazetecilik ve Yayıncılık, San. ve Tic. A.Ş. adına Yayın Sahibi: Vedat Zencir

İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ömer Araz

Katkıda Bulunanlar: Mustafa Zengin, Seren Selvin Korkmaz, Serhun Al, Seren Selvin Korkmaz, Alphan Telek, Burak Bilgehan Özpek, Gülgün Türkoğlu, Can Irmak Özınanır, Elçin Aktoprak, Korkut Duman, Ali Özhan, Bercan Aktaş

Yönetim Yeri: Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul Santral (212) 3463601, Faks (212) 3463635

Duvar Dibi Dergi'de yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

<https://gazeteduvar.com.tr>

info@gazeteduvar.com.tr

Kürtler neden 'kimlik siyaseti' yapmalı?

Kürt kimliği, Kürtlerin nedensiz ve arka plansız arzu, heves ve taleplerinden dolayı siyasal bir nitelik kazanmadı. Bilâkis, Türklerin, Arapların ve Farsların Kürt ulusuna yönelik siyasi, sosyal, iktisadi, kültürel ve militarist tutum ve müdahalelerin bir sonucu olarak siyasallaştı. Dolayısıyla kimlik siyasetinin, keyfi değil, zaruri bir siyaset biçimi olarak kendini Kürtlere dayattığını söylememiz için birçok neden görebiliriz.

MUSTAFA ZENGİN

Kadir Sakçı anısına...

Sovyetler Birliği'nin çöküş yıllarına denk gelen 20'nci yüzyılın sonu ile birlikte "sınıf" temelli siyaset biçimi, kudret ve otoritesini "kimlik" temelli yeni bir siyaset biçimine bıraktı. Hakan Gürses'in "Kimlik Kavramı Üzerine Düşünceler" başlıklı yazısında ifade ettiği gibi, "kimlik, günümüzde sınıf kavramına hem karşı, hem de karşılık olacak biçimde kullanılmakta... Bir yandan sınıf adı verilen "sahte kimlikler" in artık aşılması yapılar olduğunu müjdelerken, bir yandan da bireylerin siyasal tercihlerinin, toplumsal davranışlarının ve kendilerine ilişkin tasa-

//

Kürt ulusunun, bu değişim ve dönüşümden payına düşeni almadığı düşünülemez. Örneğin, zamanında ateşli bir Sovyet sosyalizmi ve lideri Stalin yanlısı olan Dr. Abdurrahman Qasimlo, “demokratik sosyalizm” tezini savunduğu “Kurtebasêk Le Ser Sosyalîzm” (Sosyalizm Üzerine Kısa Bir Değerlendirme) (1983) başlıklı meşhur metninde, dikkatleri dönemin Fransız Komünist Partisi’nin (FKP) 1982 yılında aldığı bir karara çekerek, Sovyet sosyalizmi gömleğinin Kürtlere ve Kürdistan’a artık uymadığını, “Kürt ve Kürdistan renginde” bir sosyalizmin gerekli olduğunu vurgular.

rımlarının bizzat bu sınıf-sonrası yapılarca belirlendiğini imâ ediyor. Sınıflara oranla daha değişken, daha çok boyutlu; ama en az onlar kadar belirleyici güce sahip ve siyasal önemde bir “son kerte” olarak tanımlanıyor kimlikler.” Manuel Castells da aynı şekilde 1997 yılında İngilizce ilk baskısı yayımlanan “Kimliğin Gücü” (Türkçe çevirisi: 2006) isimli eserinde, “son yirmi beş yılda teknolojik devrim, kapitalizmin dönüşümü ve devletçiliğin ölümünün yanı sıra, küreselleşme ve kozmopolitleşmeye karşı... güçlü kolektif kimlik ifadelerinin yükselişine de şahit olduk” diye vurgulamaktadır.

Kimliğin “otoriterleşmeye” başladığı bu süreçte, birçok ulus-devletin ortaya çıkmasının yanı sıra, Marksist ve sosyalist cenahta da bir dönüşüm yaşandı. Tarihsel serüveni 20’nci yüzyılın başına kadar götürülen ve Kuzey Avrupa’nın nev-i şahsına münhasır bir şekilde “Batı Marksizmi” tanımlamasıyla kendisine yer bulan sol anlayış, söz konusu dönüşümün bir neticesi olarak “Post-Marksizm” eğilimini doğurdu. Ünlü Arjantinli siyaset kuramcısı Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe ile özdeşleşen bu eğilim, sınıfi yegane siyasal özne olarak kabul eden, daha açık bir ifadeyle, determinist bir yaklaşımla “sınıf özcülüğü” ve “sınıf siyaseti” yapan klasik Marksist anlayışı mahkum eder. Zaten ideoloji eleştirisi, kültür, özne gibi konuların yanı sıra kimlik de, Batı Marksizmi/Post-Marksizm anlayışıyla iltisakı olan kuramcıların, üzerine kafa yorduğu temel bir çalışma alanı oldu. Bahse konu sol anlayışın sahip olduğu bu tutumun, bir yönüyle “kimlik” temelli siyaset biçimini konsolide edecek, hatta belki de meşrulaştıracak bir muhtevayı içinde barındırdığı söylenebilir.

Evet, 21’inci yüzyıla “kimlik” ile nitelendirilen bir siyasetin dominant olduğu bir atmosferde girdik. Hem de sadece ulusal anlamda değil, yanı sıra ırk, etnik, din/mezhep ve toplumsal cinsiyet gibi alanlarda yürütülen siyaset biçimi de “kimlik siyaseti” olarak nam saldı. Kısacası, kimlik siyasetinin yükselişi ile birlikte toplumsal grup ve azınlıkların sosyal, siyasal ve kültürel hak talepleri ön plana çıkmaya başladı. Ya da aksine, toplumsal grup ve azınlıkların zikredilen hak taleplerinin temel konu olması ile birlikte kimlik siyaseti yükselişe geçti. Burada neden-sonuç ilişkisi nasıl vuku bulmuş olursa olsun, yıllarca kurtuluş mücadelesi vermiş Kürt ulusunun, bu değişim ve dönüşümden payına düşeni almadığı düşünülemez. Örneğin, zamanında ateşli bir Sovyet sosyalizmi ve lideri Stalin yanlısı olan Dr. Abdurrahman Qasimlo, “demokratik sosyalizm” tezini savunduğu “Kurtebasêk Le Ser Sosyalîzm” (Sosyalizm Üzerine Kısa Bir Değerlendirme) (1983) başlıklı meşhur metninde, dikkatleri dönemin Fransız Komünist Partisi’nin (FKP) 1982 yılında aldığı bir karara çekerek, Sovyet sosyalizmi gömleğinin Kürtlere ve Kürdistan’a artık uymadığını, “Kürt ve Kürdistan renginde” bir sosyalizmin gerekli olduğunu vurgular. Kuzey Kürdistan’ın “siyasal iktidarı” konumunda kabul edilen PKK hareketinde de bu minvalde bir değişim baş gösterdi. Buna en bariz örnek ise, hareketin kendi flamasından komü-

nizme özdeşleşmiş olan “çekiç-orak” ikilisini çıkarıp daha “ulusalci” mahiyete sahip olduğu kabul edilen renklerde ve biçimde bir “bayrak” kullanmasıdır. Bütün bunlara rağmen son yıllarda “kimlik siyaseti”nin Kürtlerin, Kürdistan’ı 4 parçaya bölen devletlerin sınırları dahilinde bulunan etnik, dini ve cinsi unsurlarla “birlikte yaşama”sına zarar verdiği iddia ediliyor. “Birlikte yaşama”nın gerekliliği ve gereksizliği ile bu minvalde yürütülen bir siyasetin doğruluğu ve yanlışlığı tartışması bir yana, başta Kuzey Kürdistan ve Türkiye olmak üzere, Kürtlere, kendileri ile “kimlik siyaseti” arasına mesafe koymaya yönelik bir siyasi anlayış pompalanıyor ve dayatılıyor. Peki, Kürtler buna nasıl bir tepki vermeli?

KİMLİK SİYASETİNİN İŞLEVSELLİĞİ

Dikkat ederseniz, bir önceki paragrafın sonunda “Kürtler nasıl tepki vermeli?” sorusunu sordum. Nitekim, bir “durum tespiti yapma teşebbüsü”nün doğal nedeni olan “Nasıl tepki veriyor?” sorusunu sorsaydım şayet, nesnel bir betimlemeyi esas almam gerekebilirdi. Fakat burada “nesnel” davranma gibi bir düşüncem olmamakla beraber, bilinçli ve kasıtlı olarak yorumu dayalı “öznel” bir yaklaşımı benimsemeyi tercih ediyorum. Elbette bu, benimle hemfikir olan Kürtlerin var olmadığı anlamı taşıyor. O yüzden “mutlak öznel” bir değerlendirmenin mevzu bahis olmadığı ve tüm “özneliği”ne rağmen meselenin zımni de olsa nesnel bir boyutu olduğu rahatlıkla savunulabilir. Zira Kürtlerin sosyopolitik yapısını ve durumunu az çok bilen bir Kürt olarak, konuyla ilgili şahsi tecrübem de var. Tecrübe ise, Clifford Geertz’in güzel tespitiyle, gerçekliğin bir “modeli” olarak işlev görür. Gerekli gördüğüm bu kısa beyanattan sonra asıl mesele olan “kimlik siyaseti”ne dönebilirim. Tabii, önce “kimlik” hakkında birkaç kelam etmek şartıyla.

Bu yazıda “kolektif” kabul edilen biçimini ele aldığım ve “kim” olduğumuzun göstergesi olan kimlik, insanın toplum içerisinde yaşama zorunluluğunun bir neticesi olarak “toplumsal etkileşimin gerekliliklerinden doğar” ve “bir topluluğun nerede başladığını ve bittiğini işaretleme” anlamında sınır koyma vazifesi görür (Anthony P. Cohen, 1999). Kimlik, Manuel Castells’in dediği gibi, “insanların anlam kaynağı” (Castells anlamı, “bir toplumsal aktörün eyleminin amacına getirdiği sembolik tanım” şeklinde tarif ediyor) olmakla birlikte, “kültürel tekillik ve insanların kendi hayatları, çevreleri üzerinde denetim sahibi olmaları adına” var olan kolektif bir ifade biçimidir. Kimlik, bir gruba mensubiyeti bakımından insanların, “kendi bütünlüklü benliklerinin dışavurumunun en uygun kanalı”dır. Bağlayıcı bir bütünselliğe yönelim sistemi olan ve bu tarz bütünsellik üzerinden bir aidiyet biçimi olarak anlam kazanan kimlik, aynılık üzerinden özdeşlik yaratma kabiliyetine maliktir (Yalçiner, 2015).

//

Kürt kimliği, Kürtlerin nedensiz ve arka plansız arzu, heves ve taleplerinden dolayı siyasal bir nitelik kazanmadı. Bilâkis, Türklerin, Arapların ve Farsların Kürt ulusuna yönelik siyasi, sosyal, iktisadi, kültürel ve militarist tutum ve müdahalelerin bir sonucu olarak siyasallaştı. Dolayısıyla kimlik siyasetinin, keyfi değil, zaruri bir siyaset biçimi olarak kendini Kürtlere dayattığını söylememiz için birçok neden // görebiliriz.

Kimlik, A. P. Cohen'den iktibasla, "bir insan grubunun üyelerinin birbirleriyle ortak bir şeyleri olduğu" anlamında bir "aynılık/benzerlik" ima etmektedir. Bu "ortak bir şeyler", mevzubahis insan grubunun üyelerini diğer grupların üyelerinden ayırmaya muktedir olmakla bir "farklılık" da mümkün kılmaktadır. Ya da diğer bir deyişle kimlik, Derridavari anlamda ortaya bir "fark" koyma işlevi görerek, olduğumuz ya da olduğumuzu sandığımızdan başka biri olamayacağımızın veya olabilemeyeceğimizin göstergesidir. Chantal Mouffe (2015) ise, bu bağlamda "kurucu dışarı" kavramını kullanmayı tercih etmekte ve bunun da, "bir kimliğin yaratılması, her zaman, bir farklılığın tesis edilmesini ima ettiği" ya da başka ifadeleriyle, "farklılığın tesis edilmesinin, kimliğin varlığı için bir ön koşul olduğu" anlamına geldiğine dikkat çekmektedir. Kısacası Mouffe, bir "biz" in inşasının, bir "onlar" ın işaretlemesini zorunlu kıldığını ve bu "biz/onlar" ayırımının "siyasetin kurucu özelliği" olduğunu vurgular. Tabii burada Manuel Castells'in "uyarı" niteliği taşıyan tespitinde olduğu gibi kimlikler, toplumsal aktörler tarafından içselleştirilmedikçe, toplumsal aktörler kendi anlamlarını bu içselleştirme etrafında örgütlemedikçe kimlik haline gelmeyeceğini de kaydetmek gerekir. Özcesi kimlik, bir gruba aidiyet duygusu ile bağlı aktörler arasındaki "aynılık/benzerlik rejimi" ile o grubu, kendisi dışındaki gruplardan ayrı kılan "farklılık rejimi" nin uzlaşısı temelinde varlık kazanır.

"Kimlik siyaseti" meselesine gelecek olursak, bunun "kimliğin siyasallaşması" sürecinden bağımsız ele alınamayacağını ifade etmek gerekir. Kimliğin siyasallaşması ise, siyasetin, hakları talep edilen, tanınması arzulanan kimliğe aidiyet duygusu besleyen aktörler tarafından işlevselleştirilmesi ve araçsallaştırılmasıdır. Kimliğin siyasal bir nitelik ve değer kazanmasıdır. Kimliğin siyasallaşması, o kimliği sahiplenen ulusun, etnik/dini yapının yahut toplumsal bir cinsiyetin iç dinamizmine dayalı olarak ontolojik bir şekilde kendinde varlık bulmaktan ziyade, dışsal bir mekanizmanın "müdahale" ve dayatması neticesinde tecessüm eder. Aslında bu da gösteriyor ki, "kimliğin siyasallaşması" gibi bir durumdan öte, "kimliğin siyasallaştırılması" söz konusudur. Kürtler örneğinde ele almak gerekirse, Kürt kimliği, Kürtlerin nedensiz ve arka plansız arzu, heves ve taleplerinden dolayı siyasal bir nitelik kazanmadı. Bilâkis, Türklerin, Arapların ve Farsların Kürt ulusuna yönelik siyasi, sosyal, iktisadi, kültürel ve militarist tutum ve müdahalelerin bir sonucu olarak siyasallaştı. Dolayısıyla kimlik siyasetinin, keyfi değil, zaruri bir siyaset biçimi olarak kendini Kürtlere dayattığını söylememiz için birçok neden görebiliriz. Şimdi burada bu nedenleri de dışlamadan, "kimlik siyasetinin" Kürtler açısından nasıl bir işlevselliği olacağından bahsedelim.

Kimlik siyaseti, Kürtlere siyasal, sosyal, kültürel, iktisadi, askeri gibi alanların karar mekanizmalarına "Kürt" olarak katılma imkanı sunup fail olmalarını sağlayacak en etkili ve sonuç alıcı

aygıtlardandır. Kürtler için maruz kalınan siyasal baskı koşullarına karşı bir kolektif direniş biçimi, “hayatta kalma” ve varlığını idame ettirme stratejisi olarak işlev görür; kendilerine yönelik fiziksel ve duygusal hakaretlere, şiddete ve intikama her türlü karşılığı vermenin meşruiyetini mümkün kılar. Kimlik siyaseti, kimliğinden dolayı “öteki” kabul edilerek dışlanan Kürtlere, “ben” olma mücadelesinde ve kendisini ötekileştirenleri “öteki” görme hakkı ve imkânını elde etmede temel itici güç olabilecektir. Burada “öteki” söylemine ve “öteki görme” edimine yönelik klasik eleştirel anlayışla “öteki görme hakkı”na itiraz edilebilir. Fakat bu itirazın yersiz olduğu kanaatindeyim. Zira kimlik olarak “ben(lik)”in en temel şartı bir “öteki(lik)”in var olması yahut icat edilmesidir ve doğası gereği karşıtsaldır. Ben(lik), öteki(lik) ile kaimdir. Ben(lik), “karşı-öteki(lik)” olduğu gibi, öteki(lik) de “karşı-ben(lik)”dir. Evet, kimlik siyaseti, Kürtlerin “en halis benlik”i kazanmalarının ya da Jacques Rancière’nin bahsettiği anlamda, bir “siyasal cemaat” olarak Kürt ulusunun sahip olduğu ilkenin, yasanın ve “has özelliğin” edimselleştiği ve dışavurulduğu siyaset tarzıdır.

Kürtler adına yapılacak kimlik siyaseti, Manuel Castells’in bahsettiği anlamda, üç kimlik çeşidinden biri olan (diğer ikisi, “meşrulaştırıcı kimlik” ile “proje kimliği”dir) “direniş kimliği”nin bir versiyonudur. Castells’in tanımıyla bu kimlik, “Hakim olanın, başat olanın mantığı tarafından değersiz görülen ve/veya damgalanan konumlarda/koşullarda bulunan aktörler tarafından geliştirilir.” Kimlik siyaseti, bugün mezkur tanımında geçen konum ve koşullarda olan Kürtlerin sergilemekte olduğu direnişe kaynaklı edecek ve onu meşrulaştıracak; Kürtlerin “ulusal hak talepleri” konusunda “ne istediklerini” somut bir şekilde gözler önüne serecek ve onların maruz kalacakları olası “kafa karışıklığını” ve “belirsizlikleri” bertaraf edecek olan başat siyaset tarzıdır. Kürtlere, Kürt olarak aktif “politik fail” olma kudretini sağlayacak olan kimlik siyaseti, Kürt ulusuna hem “tanınma” hem de “tanıma” hak ve imtiyazını mümkün kılar ve Kürt ulusunu, kendi ötekileştirici ve sömürgeci uluslarıyla aynılaştırmasın ama “hak sahibi olma” adına onlarla eşit kılar. Nihayetinde kimlik siyaseti, Kürtlerin diğer uluslarla “eşit olduğunun varsayılması ve bu eşitliğin doğrulanması kaygısının kılavuzluk ettiği pratiklerin” (Rancière, 2007) icrasını sağlar.

Kimlik siyaseti, Kürtlerin kendi toplumsal dünyasının, yine onların sahip oldukları kolektif arzu ve isteklerle açıklanmasının yöntemi olduğu gibi, Kürtleri, kolektif kâr-zarar hesabına göre eylemde bulunmaya ve kolektif amaçlarının farkında olarak düşünmeye sevk etmenin aracı olarak da vazife görür. Böyle bir “farkındalık” yaratarak Kürtlere, Kantvari deyişle, “kendi aklını bir başkasının [Türklerin, Arapların, Farısların – m.z] kılavuzluğuna başvurmaksızın” kullanma iradesi sağlar. Kimlik siyaseti, “ulus” anlamında kolektif bir grup olarak Kürtleri diğer toplumsal gruplardan ayıran sosyal, kültürel ve teritoryal

“

Kimlik siyaseti, Kürtlerin kendi toplumsal dünyasının, yine onların sahip oldukları kolektif arzu ve isteklerle açıklanmasının yöntemi olduğu gibi, Kürtleri, kolektif kâr-zarar hesabına göre eylemde bulunmaya ve kolektif amaçlarının farkında olarak düşünmeye sevk etmenin aracı olarak da vazife görür. Böyle bir “farkındalık” yaratarak Kürtlere, Kantvari deyişle, “kendi aklını bir başkasının [Türklerin, Arapların, Farısların – m.z] kılavuzluğuna başvurmaksızın” kullanma iradesi sağlar

”

sınırların yerel ve evrensel düzeyde görülmesini ve duyulmasını sağlayarak alenileştirir ve onlara bir meşruiyet kazandırır. Bu minvalde kimlik siyaseti Kürtlerin, “Kürt” olarak kendi özel yaşam alanının yanında ikinci bir yaşam alanı olan kamusal yaşam alanına sahip olmalarını sağlar. En önemlisi de bilhassa “kriz” dönemlerinde farklı Kürt yapılanmalarından duymaya alışık olduğumuz “yekîtiya Kurdan” (Kürtlerin birliği) talebinin, bölgesel ve uluslararası koşullar çerçevesinde ancak kimlik siyaseti ile söylemsel düzlemden pratik düzleme geçerek karşılanabileceğini iyi irdelemek gerekir. Çünkü kimlik siyaseti, Kürtlük bağlamında “ulusal kimliği” kimlik yapan tüm unsurları -dil, tarih, coğrafya, din vs.- referans alan “milliyetçilik” anlayışı temelinde Kürtler arasında sosyopolitik örgütlenme iradesi ve kapasitesini tahkim edecek yegane siyasettir.

KİMLİK SİYASETİNE REDDİYE ÇEKEN ANLAYIŞ VE KÜRTLER

Son olarak, “kimlik siyaseti”ni bir kutuplaşma nedeni sayıp bu siyaset tarzına sözüm ona insanlık, kardeşlik, birlik-beraberlik, çatışmasızlık, evrensellik, barış, huzur gibi değerlerin savunusu adına karşı çıkan, bilhassa da bu değerleri Kürtler ile “kimlik siyaseti” arasına mesafe koyma aygıtı olarak kullanan sivil ve siyasal kesim ve aktörlerin benimsedikleri anlayışa dikkat çekmek istiyorum.

Kimlik siyasetini dışlayan, gereksiz, hor ve küçük gören bu anlayış, Kürtler gibi var olma mücadelesi veren bir ulusun “politik fail” olma mücadelesini sekteye uğratmaya hizmet etmektedir. Nitekim kimlik siyaseti, bir ulus için dünya siyasetinde fail olarak varlık kazanmanın ön koşuludur. Ayrıca kimlik siyasetini ortadan kaldırma teşebbüsünün beyhude bir çaba olduğunu bilmek gerekir. Zira gerek bireysel gerek topluluksal-toplumsal anlamda olsun, var olma adına her zaman bir kimliğe ihtiyaç duyulur ve bu ihtiyacı karşılamının kendisi başlı başına siyasidir. Siyaset, kimlik talebine içkin olarak mevcuttur ve kimlik talebinde bulunulduğu an, siyasetin sınırlarına dahil olunmuş demektir. Örneğin, feminist ve eşcinsel hareketlerde beden “siyasallaş(tırıl)ması”, onun “kimlik” alanı olarak kabul edilmesinin bir neticesidir. Dolayısıyla kimliksiz bir siyaseti savunma ve dayatma, “kimliksizleştirme” gayretinde bulunma ile aynı kapıya çıkar. Elbette kimlik siyasetine reddiye çeken anlayış, kimliği verili olmayan, inşa yahut icat edilmiş “modern bir olgu” olduğu tezini kendi meşruluğuna bir nokta-i istinad yapabilir. Fakat yine de bugün hiç bir tez, ulusların “tanı(n)ma politikası”nda en temel meselenin kimlik olduğu gerçekliğini değiştiremez.

Kürtler ile kimlik siyaseti arasına mesafe koyma çaba ve dayatmalarını esas alan anlayış, en iyi ihtimalle Kürtleri, sadece bir “köken” olarak kültürel kodlarıyla tanınan, bir otantizm ve

kültürel çeşitlilik katkısı şeklinde görünen Kürtlük çeşidiyle mahdut kılma amacı gütmektedir. Bu ise, Kürtleri “ulus” yapan özelliklerin, hakların ve sınırların anlamsızlaştırılması, gereksizleştirilmesi, niteliksizleştirilmesi ve müphemleştirilmesi anlamı taşımaktadır. Kürtleri kimlik siyasetinden uzaklaştırmaya çalışmak, onların kolektif ve örgütlü bir şekilde “ulusal haklarını” talep etmelerine bilerek yahut bilmeyerek ket vurmaktır. Nihayetinde kimlik siyaseti, Kürtlerin “ulusal haklarını” talep etmelerinin bir neticesi olarak görülmekte ve dolayısıyla Kürtlere, “kimlik siyaseti yapmayın” demek, “ulusal haklarınızı talep etmeyin” demek ile aynı anlamı haizdir.

Kürtlere “kimlik siyaseti”nin elverişsiz, demode olmuş bir siyaset tarzı olduğunu salık veren anlayış, rasyonalist bir yaklaşımla kendince sürekli “toplumsal konsensüs” vurgusu yapmakta, kimlik referanslı cepheleşmeyi de bu ekseninde gayrimeşru olarak imlemektedir. Fakat yukarıda da işaret ettiğim üzere, kimlik, doğası gereği karşıtsal, a(nta)gonistik ve siyasidir. İnsanlık, kardeşlik, birlik-beraberlik, evrensellik gibi değerleri esas alan siyaset tarzını çözüm olarak sunup Kürtleri kimlik siyasetinden sakındırmaya çalışmak, Kürtleri, onların sömürgeci uluslarının homojenleştirme politikaları dahilinde asimile edilmesinin idamesine katkıda bulunan ve bu asimile edilişi meşrulaştıran zemine çekmek ile eşdeğerdir. Kürtlerin ulus olarak ihtiyacı olan şey, evrensel değer ve ahlak ile yüklü bir siyaset tarzından ziyade, ulusal hassasiyetleri ön planda tutan kimlik siyaseti gibi çıkar temelli bir siyaset tarzıdır.

Kimlik siyasetini mahkum eden anlayış, Kürtler arasında, sahip oldukları kimlikten ötürü maruz kaldıkları fiziksel ve simgesel şiddete karşı kolektif bir duyarsızlığın vücut bulmasına neden olabilmektedir. Bu ise beraberinde şiddetin, hem faili (Türkler gibi) hem de nesnesi (Kürtler) açısından sıradanlaşmasına kapı aralar. Bahsettiğimiz anlayış, Kürtlere kimlik siyaseti yapmaması gerektiğini salık vererek, Kürtleri “birlik-beraberlik” gibi tarihselleştirilen fantastik söylemler üzerinden geçmişe mahkum etmekte, Kürtlerin “ulus” olarak “şimdi” ve “geleceği” tahayyül etmelerine set çekmektedir. Bu anlayış, Kürt ulusunu, kendi iradesini kullanmanın temel ve gerçekçi politik yolu olan kimlik siyasetinden arındırarak, onu yeteri kadar olgun olmayan, hiç bir şey yapmadan yalnızca yardım kabul eden edilgen bir konuma sabitlemekte, kendi hayatına dair karar alma yetisini körleştirmektedir.

Kimlik siyasetinin kapısını Kürtlere kapatma gayretinde olan anlayışın temsilcilerini ise, Mücahit Bilici’de “enternasyonalizm/sosyalizm” ve “ümmeçilik/İslamcılık” üzerinden “evrenselci kurtuluş ideolojileri” şeklinde ifade bulan ideolojilerin mensuplarının kahir ekseriyeti oluşturmaktadır. Kürtlere karşı sürekli “akıl hocalığı” rolüne soyunan bu kesimler, kendi ideolojilerinin temel değerlerini, Kürtlerin “ulusal kimlik” ve bu

kimliğe dair haklarını – en başta da “Kendi Kaderini Tayin İlkesi” çerçevesinde devletleşme hakkını- talep etmelerinde engelleyici unsurlar olarak kullanmaktadır. Bu değerler, sosyalistlerde “sınıf özcülüğü” üzerinden “işçi”, “emekçi” gibi vasıflar ile en moda deyim olan “halkların kardeşliği” şeklinde karşımıza çıkarken, İslamcı cenahta ise daha çok “ümme” ve “İslam kardeşliği” olarak zuhur etmektedir. Örneğin, sosyalistler, mutlak surette Kürt oldukları için saldırılara uğrayan, linç edilen, çalıştıkları inşaatlarda yakılmak istenen, çadırları yakılıp yıkılan işçilerin sadece “işçi” ve “emekçi” oluşlarını dert edinip ön plana çıkarmaktadır. Yani, sosyalistlerin bu işçileri savunmalarının temel nedeni, onların Kürt kimlikleri değil, işçi olmalarıdır. Diğer taraftan İslamcılar da Kürtlerin, kendi ulusal haklarına kavuşma adına yürütmek istedikleri kimlik siyasetini, “ümme ve Müslümanları parçalama” yol açarak başta ABD ve İsrail olmak üzere, “İslam düşmanı güçlerin oyunu”na gelerek onlara hizmet ettiği hikayesini okurlar. Sosyalizm ile İslamcılığın yanı sıra, feminizmin de günümüzde aynı işlevi gördüğü söylenebilir. Nitekim feministler de, Kürt kadınının sahip olduğu Kürt ulusal kimliğini asimile edecek tarzda “kadın kimliğini” ağırlık merkezi yapmakta, Kürtlerin ulusal mücadelesini indirgemeci bir yaklaşımla “kadın mücadelesi” diye savunarak Kürt kimliğini görünmez kılmaktadır. Bunun en olumsuz ve zararlı sonucu ise, Kürt kadının kimlik çatışması, çelişkisi ve bunalımı gibi durumlara maruz kalmasıdır. Elbette sosyalizm ve İslamcılık faslı ile birlikte, feminizmin bahsettiğimiz veçhesi ile ilgili söylenecek çok şeyler var. Lâkin konumuz olmaması sebebiyle uzatmak istemiyorum. Ancak netice itibariyle aklımızdan çıkarmamamız gereken şey, kimlik siyasetinin, doğrudan yahut dolaylı bir şekilde Kürtlerin kimlik siyasetini benimsemelerine karşı çıkararak, onların ulusal haklarını elde etme yolunda engel teşkil eden bu anlayışlara ve mezkur aktörlerine cevap niteliği taşıyan en iyi siyaset biçimi olduğudur.

//

Ancak netice itibariyle aklımızdan çıkarmamamız gereken şey, kimlik siyasetinin, doğrudan yahut dolaylı bir şekilde Kürtlerin kimlik siyasetini benimsemelerine karşı çıkararak, onların ulusal haklarını elde etme yolunda engel teşkil eden bu anlayışlara ve mezkur aktörlerine cevap niteliği taşıyan en iyi siyaset biçimi olduğudur.

Anderson, Perry (2007), Batı Marksizmi Üzerine Düşünceler, çev. Bülent, Aksoy, İstanbul, Birikim Yayınları.

Castells, Manuel (2006), Kimliğin Gücü, çev. Ebru Kılıç, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Cohen, Anthony P. (1999), Topluluğun Simgesel Kuruluşu, çev. Mehmet Küçük, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları.

Mouffe, Chantal (2015), Dünyayı Politik Düşünmek Agonistik Siyaset, çev. Murat Bozluolcay, İstanbul, İletişim Yayınları.

Ranci re, Jacques (2007), Siyasalın Kıyısında, çev. Aziz Ufuk Kılıç, İstanbul, Metis Yayınları.
Qasimlo, Dr. Abdulrehman (2003), Kurtebas k Le Ser Sosyalizm, haz. Selah Şeşe, Kit b  Erzan Basımevi.

Yalçın, Ruhtan (2015), Kimlikten Kimliğe: Rizopolitik, Mülkiye Dergisi, 39(3), s. 151-188.

Hakan Gürses, Kimlik Üzerine Düşünceler, Birikim Dergisi, Sayı:121, Mayıs 1999.

Türkiye'den bir Ocasio-Cortez çıkar mı?

Türkiye'nin Ocasio-Cortez'i olmaya aday çok sayıda kadını var ancak esas mesele Ocasio-Cortezlerin etrafında kenetlenebilmek ve dayanışma göstermek. Siyasal partilerin yönetim kademelerindeki kadınların, sivil toplum aktörlerinin ve kadın hareketinin bu noktadaki rolü çok önemli. Yalnızca cinsiyet olarak kadın olmak yetmiyor.

ABD'de geçtiğimiz ay Temsilciler Meclisi'ne seçilen, 29 yaşındaki Alexandria Ocasio-Cortez dünyanın pek çok ülkesindeki gençlere ve kadınlara ilham vermiş olmalı. Hikayesi milyonlara "bizden biri" dedirtiyor. Ancak, Ocasio-Cortez'e bizden biri diyenler kendilerini onun bu son hamlesini yapacak kadar "şanslı" görmüyor. Ocasio-Cortez'in hikayesi basit bir şans değil bir mücadele ama dünyanın farklı coğrafyalarında bazen kadınların bu mücadelesi ya siyasi arenaya taşınmıyor ya da kadınlar daha yolun başında sindiriliyorlar. Türkiye'de de kadınların siyaset arenasındaki tecrübelerine ve rakamlara bakarsak, Türkiye'den bir Ocasio-Cortez çıkar mı demek yerine, erkek egemen siyaset Ocasio-Cortez'lere geçit verir mi diye sormak daha doğru olur.

SEREN SELVİN KORKMAZ

Ocasio-Cortez 29 yaşında. Geçimini barmenlik yaparak sağlıyordu. Daha evvel demokratik sosyalist Bernie Sanders'ın kampanyasında çalışmış ve Demokrat Parti'den siyasete girmeye karar vermişti. New York gibi sembolik bir eyalette önce ön seçimleri bölgede 10 dönemdir koltuğunu koruyan ve Demokrat Parti'nin gelecekteki lideri olarak görülen Joe Crowley'e karşı kazandı. Ardından yapılan ara seçimlerde de kazanarak ABD kongresine seçilen en genç kadın oldu. Ocasio-Cortez gençti, siyasette deneyimsizdi, zengin değildi ve kadındı. Onun mücadelesi bir anlamda bu özelliklerin onu dezavantajlı kıldığını iddia eden "siyasetin görünmez kuralları" ile mücadele idi.

Ocasio-Cortez ön seçim zaferinin ardından partinin ileri gelenleri tarafından görünmez kılınmaya çalışıldığını vurguluyordu. Ancak Ocasio-Cortez adalet ve eşitlik temelli kampanyası ile çeşitli sivil toplum örgütlerinin, kent ve kadın hareketlerinin desteğini kazanarak önemli bir başarı elde etti. Kazanması meclise giren Müslüman, siyah, Latino, LGBTI ve Amerikan yerlisi kadın adayların başarıları ile birlikte dip dalganın zaferi olarak adlandırıldı. Şimdiden söylemleri ile siyasette dönüşümü hedeflediği açıkça görülen Ocasio-Cortez, çalışmaları ile bu noktada nasıl bir mesafe kat edecek göreceğiz. Fakat net olan şu ki Ocasio-Cortez, seçimi kendisi olarak kazandı: Kadın, genç, Latino ve güvencesiz işçi Alexandria. Kendisi olması ona sınıf-kimlik temelli yeni siyasetin de kapılarını açıyordu.

Türkiye'ye dönersek 5 Aralık'ta sosyal medyayı en çok siyasi-lerin mesajları kaplıyordu. Dünya Kadın Hakları Günü daha çok da Türkiye'de kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmasının 84'üncü yılı dolayısıyla herkes kadınların değerinden bahsediyordu. Kadınlar siyasetin olmazsa olmazlarıydı. Kadınlar, onların ve partilerinin değerleriydi. Peki, durum gerçekten öyle mi? Durumun bir rakamsal verileri, bir de kadın hikayeleri var.

Parlamentolar Arası Birlik'in Ekim 2018 verilerine göre, Türkiye 193 ülke arasından yüzde 17,4 kadın parlamenter oranı ile 118'inci. Cumhuriyet tarihinde kadın belediye başkanı sayısı 119'da kaldı. 595 milletvekilinin 104'ü kadın. 674 kadın muhtar görev yapıyor. Siyasal partilerin cinsiyet kotaları ise, seçim dönemlerinde bir anda hükümsüz hale geliyor.

Kadınlar, gündelik hayatın her alanında erkek egemen yapı ile mücadele etmeleri yetmezmiş gibi siyasete dahil olmaya çalışırken de birçok engel ile karşı karşıya kalıyorlar. Çoğu partinin kadın örgütleri diğer örgütlerle eşit söz hakkına sahip değil. Kadınlar seçim dönemlerinin broşür dağıtan, kapı kapı gezen, cefakar yoldaşları iken mevzu kadının seçilmesine gelince adeta görünmezlik pelerini atılıyor üstlerine. Kadın-

//

Kadınlar, gündelik hayatın her alanında erkek egemen yapı ile mücadele etmeleri yetmezmiş gibi siyasete dahil olmaya çalışırken de birçok engel ile karşı karşıya kalıyorlar. Çoğu partinin kadın örgütleri diğer örgütlerle eşit söz hakkına sahip değil. Kadınlar seçim dönemlerinin broşür dağıtan, kapı kapı gezen, cefakar yoldaşları iken mevzu kadının seçilmesine gelince adeta görünmezlik pelerini atılıyor üstlerine.

//

//

Türkiye'nin mevcut kutuplaşmış yapısında kadın hareketi kutuplaşmayı aşacak yeni bir alan olabilir. Çünkü bu ülkenin her kesimden kadınları, hakları için mücadele ettikleri bir belleğe sahip. Siyasilerin "verdik" dedikleri haklar kadınların uzun yıllar süren mücadelelerin bir sonucu.

//

lar ya seçilemeyecek yerlerden göstermelik aday olarak ya da çeşitlilik vitrininin bir ögesi olarak konumlandırılıyor. Siyasette kadınsanız bir de üstüne gençseniz karşınızdaki "kurnaz" siyasetçiler tarafından akılsız olarak kabul ediliyorsunuz. Ne yapmanız gerektiği sıklıkla telkin edilip, "sen bunları bilmezsin", "o işler öyle değil" minvalinde pek çok söz duyarsınız. Bu sözleri aynı kulvardaki erkek siyasetçiye söylemek zordur, ama iktidarı kadın üzerinden yeniden kurmak, kadınlara akıl vermek erkek siyasetçinin kendince hakkıdır. Siyaset, kadının fikirlerinden ziyade başörtüsünün, eteğinin, bakışının, duruşunun siyasetin konusu haline geldiği kadının edilgenleştirildiği korkunç bir mecra ama tam da bu yüzden kadın mücadelesinin en önemli alanlarından biri.

Kadınlar seçme hakları kadar seçilme hakkına sahipler mi, bu da fazlasıyla tartışılan ancak çok yol katedilememiş bir mesele. Kadınlarla ilgili "önemli" günlerde sürekli düzenlenen panellerde, çalıştay raporlarında ısrarla duyduğumuz, gördüğümüz cümleler... Hiç konuşulmasa daha mı iyi? Değil elbette! Ancak, sadece tepitte bulunmak ne yazık ki ne kadınlarla dayanışmayı sağlıyor ne de siyasette yeni ufuklar açabiliyor. Oysa tam da yerel seçimler yaklaşırken Türkiye'de değişim ve dönüşüm hedefleyenlerin ilerici kadın adayları desteklemesi gerekiyor. Türkiye'nin mevcut kutuplaşmış yapısında kadın hareketi kutuplaşmayı aşacak yeni bir alan olabilir. Çünkü bu ülkenin her kesimden kadınları, hakları için mücadele ettikleri bir belleğe sahip. Siyasilerin "verdik" dedikleri haklar kadınların uzun yıllar süren mücadelelerin bir sonucu.

Türkiye'nin mevcut koşullarında, pek çok kişi siyasetten umudu kesmişken yerel siyaset hâlâ bir manevra alanı. Özellikle de artık bir şeyleri değiştiremeyeceğine inanılan muhalefet için, yeni siyaseti ve ilerici bir programı uygulamaya koyabileceği çok önemli bir alan. Kent yönetimi, siyaseti ahbap-çavuş ilişkilerinden, nepotizmden çıkarıp ahlaki ve kurumsal bir yurttaşlık faaliyeti haline getirecek yeni siyaseti adım adım örebilecek bir siyaset anlayışının başlangıcı olabilir. Çünkü yerel yönetimler gündelik hayata en çok dokunabilecek uygulama alanlarına sahip. Kent ve gündelik yaşam üzerine önemli çalışmaları bulunan Fransız düşünür Henri Lefebvre'nin de sıklıkla vurguladığı üzere esas devrim gündelik hayatı dönüştürmekte gizlidir. Lefebvre'ye göre kapitalizmin başarısı tam da burada, gündelik hayata nüfuz edebilmesinde.

Türkiye'de de yeni bir Türkiye ütopyası kurmak isteyen her kesimin politikalarını yurttaşların gündelik hayatına dokunacak şekilde düşünmesi gerekiyor. Ancak, süren tüm tartışmalar böyle bir anlayışın partilerin ajandasında olmaktan çok uzak olduğunu gösteriyor. Mevcut siyaset hangi koltuğa kimin oturacağı pazarlığı ile sınırlı. Oysa, Türkiye'de siyasetten umudunu kesmiş milyonlara umut verecek, siyaseti yeniden canlandırabilecek yeni bir Türkiye hikayesini kentlerden başlayarak uygulamalı olarak topluma anlatabilmek mümkün!

Tüm bu koşullarda Türkiye'den Ocasio-Cortez çıkar mı? Benim cevabım evet! Türkiye'nin Ocasio-Cortez'i olmaya aday çok sayıda kadını var ancak esas mesele Ocasio-Cortezlerin etrafında kenetlenilebilmek ve dayanışma göstermek. Siyasal partilerin yönetim kademelerindeki kadınların, sivil toplum aktörlerinin ve kadın hareketinin bu noktadaki rolü çok önemli. Yalnızca cinsiyet olarak kadın olmak yetmiyor. Adayların Ocasio-Cortez gibi yeni, eşitlikçi ve adalet temelli bir program ve söylem ortaya koymaları gerekiyor. Türkiye'de sivil toplum her geçen gün daha da baskılanırken, siyasal hak ve özgürlüklerde önemli bir kısıtlama söz konusuysen siyasette var olmak daha da zor. Ancak, Yaşar Kemal'in o meşhur sözünü hatırlatmakta fayda var "Yaşam umutsuzluktan umut üretmektir" ve siyaset aslında her ne kadar umutsuzluğun sebebi de olsa umudu yeniden yaratmanın önemli bir aracı. Kentlerde yeni yaşamı kuracak yerelden örgütlenecek, sınıf-kimlik temelli yeni siyaset için hâlâ geç değil. Bu nedenle, Türkiye'nin Ocasio-Cortez'lere ihtiyacı var!

Bir ulusu bir arada ne tutar?

Eşit yurttaşlık, bağımsız kurumlar, ne azınlığın çoğunluk ne de çoğunluğun azınlık üzerinde tahakküm kurmasına izin vermeyecek kuvvetler ayrılığı, adalete güven, farklı grupların devlet katında temsiliyet edilebilme hakkı gibi mekanizmaların Türkiye’de orta ve uzun vadede tesis edilip edilemeyeceği, ülkedeki ortak ulus ve ortak vatan meselesinin de seyrini belirleyecek.

SERHUN AL

Uluslararası siyasal, kültürel ve ekonomik sistemin imparatorluklara dayandığı düzen Birinci Dünya Savaşı sonrası ulus-devletlerin hakim olduğu yeni bir küresel rejime evrildi. İmparatorlukların geniş coğrafyalara yayılan hükmetme gerekliliği kısmen adem-i merkezîyetçi bir yönetim biçimine daha fazla gereksinim duyarken, çok dilli, çok kültürlü ve çok dinli toplumsal dokuları da tek bir kimliğe indirgeme ihtiyacı çok duyulmuyordu. Fakat ulus-devletler hem görece daha dar coğrafyalar üzerine kuruldular hem de ideolojik doğaları gereği coğrafi ve hayali sınırları net bir biçimde çizilmiş bir ulus tanımına tabi oldular. Bu dönüşüm merkezi yönetim biçimlerini, toplumsal homojenleştirmeyi ve asimilasyon projelerini beraberinde getirdi. Çok da gönüllülük üzerine kurulamayan bu yeni düzene geçiş süreci elbette soykırımlar, etnik kıyımlar, zorunlu göçler ve nüfus değişimleri gibi acı olaylara sebebiyet verdi.

//

Bir nevi yirminci yüzyılın başındaki ulus-devlet anlayışına geri dönüş var da denilebilir. Bu durum Durkheim'ın anomi dediği toplumsal buhran, normsuzluk ve gayesizlik durumunu da andırır nitelikte. Bu yeni şartlar altında kendi içinde kutuplaşan, bireylerin birbirine olan güveninin iyice azaldığı, bir arada yaşama duygusunun ve inancının aşındığı, farklı yaşam tarzı, inanç ve etnik grupların ayrışarak mahalleleştiği 'uluslar' ve ulus-devletler hem yönetim olarak hem de kimliksel anlamda bir // kriz içerisindedir.

Ayrıca ulus-devlet rejiminin çoğunlukla dayandığı asimilasyon, homojenleştirme ve katı merkezileşme politikaları özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında dünyanın çeşitli noktalarında etnisite, ırk ve din temelli birçok iç çatışmaları, isyanları ve milliyetçi savaşları tetikledi. Bunda Soğuk Savaş'ın getirdiği küresel boyuttaki ideolojik kutuplaşma da etkili oldu.

Soğuk Savaş'ın 1990'ların başında bitmesi, Batı-merkezli insan hakları, demokratikleşme ve küreselleşme gibi söylemlerin hakim olması ile birlikte yirminci birinci yüzyılın ulus-devlet sisteminin zayıflayacağı, sınırların önemini yitireceği, çok kültürlü toplumların hakim olacağı, etnik ve milliyetçi savaşların son bulacağı yeni bir düzene evrileceği inancı ve iyimserliği çokça dillendirilmişti. Tabii Bernard Lewis ve Samuel Huntington gibi bazı karamsar veya daha realist tarihçi ve siyaset bilimciler İslam ve Batı dünyası arasında medeniyetler çatışması yaşanacağı görüşünü savunmuşlardı.

Bu tarihsel süreç bağlamında bugüne bakıldığında ise küresel anlamda demokrasilerin gerilediği, milliyetçi-popülist-kutuplaştırıcı söylemlerin yükselişe geçtiği, yabancı düşmanlığı, azınlıkların ötekileştirilmesi ve göçmen karşıtlığını savunan grupların daha da ön plana çıktığı ve otoriter yönetimlerin neredeyse normalleştiği dönem ön plana çıkıyor. Bir nevi yirminci yüzyılın başındaki ulus-devlet anlayışına geri dönüş var da denilebilir. Bu durum Durkheim'ın anomi dediği toplumsal buhran, normsuzluk ve gayesizlik durumunu da andırır nitelikte.

Bu yeni şartlar altında kendi içinde kutuplaşan, bireylerin birbirine olan güveninin iyice azaldığı, bir arada yaşama duygusunun ve inancının aşındığı, farklı yaşam tarzı, inanç ve etnik grupların ayrışarak mahalleleştiği 'uluslar' ve ulus-devletler hem yönetim olarak hem de kimliksel anlamda bir kriz içerisindedir.

Bu krizin bir yanda Ortadoğu coğrafyasında Suriye, Yemen, Libya gibi ülkelerde ulus kavramının ve devlet etme pratiğinin neredeyse çöktüğü örnekleri dururken, öte yandan da Brexit, Katalonya referandumu, popülist milliyetçilik ve Avrupalı Müslümanların kabul ve entegrasyon sorunları gibi Batılı toplumların ulusal kimliklerini yeniden tanımlama gayretine girdiği örnekleri de mevcut.

Peki neden bazı ülkeler etnisite, dil, din, ırk ve yaşam tarzı gibi konularda çeşitliliğe sahip olsalar bile ortak ulus ve ortak vatan fikri ve aidiyeti yaratma konusunda daha başarılı olabiliyorlar?

Bu güncel soru üzerine etnisite, ulus-devlet ve ulus-inşası gibi konularda ciddi akademik çalışmalara imza atan Columbia Üniversitesi profesörü Andreas Wimmer mayıs ayında Aeon adlı dergide bir yazı kaleme aldı. Yazı Wimmer'ın Princeton Üniversitesi Yayınları'ndan bu yıl çıkan Ulus İnşası isimli kitabının sonuçlarını ele alıyor.

Wimmer'e göre farklılıklardan ortak ulus ve ortak vatan yaratma

konusunda başarılı olabilmenin üç tane önemli kriteri var. Birincisi, ulus-devletlerin özellikle kuruluş aşamasında sendikalar, iş örgütleri, çeşitli siyasi veya kültürel dernekler gibi sivil toplum kuruluşlarında farklı etnik ve dini grupların bir arada temsiliyeti ve ittifak içinde olması, kapsayıcı milli kimlik yaratma konusunda etkili oluyor. Örneğin, bu konuda İsviçre'yi Belçika'ya göre daha başarılı bulan Wimmer, farklı etnik ve dilsel grupların ortaklaşarak kurduğu İsviçre'de dil konusunun Belçika'daki kadar politik bir mesele haline gelmediğini vurguluyor.

İkinci kriter, devleti yönetenlerin kamu hizmetlerini ve kamu kaynaklarını, eşit dağıtımını konusunda bölgeler arası ayırım yapmaksızın ve kimlik eksenli kayırmacılıktan uzak bir şekilde ulusun tüm unsurlarına ulaştırabilmesi. Üçüncüsü ise farklı dillere ve etnik gruplara ev sahipliği yapan devletlerde herkesin rahatça iletişim kurabileceği ortak bir dil yaratılabilmesi. Tabii bu tek dil politikası anlamına gelen bir husus değil. Bu konuda ise Wimmer Çin'in Rusya'ya göre daha başarılı olduğundan bahsediyor.

Bu kriterler bağlamında Türkiye'nin de kuruluşundan beri bocalamakta olduğu farklı kimlik ve yaşam tarzı gruplarının bir arada yaşama iradesi konusu incelenebilir. Örneğin 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ve 1924 Anayasası arasındaki ulus ve devleti tanımlamada yapılan değişikliklerin, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinin sosyo-ekonomik olarak diğer bölgelere göre sürekli geri kalmışlığı (veya bırakılmışlığı), Kürt kimliğinin devlet söyleminde reddedilişi Türkiye'yi bitmek bilmeyen bir Kürt sorunu ile baş başa bıraktı.

Bunun yanı sıra, 1990'ların sonuna kadar laiklik-İslam arasındaki kamusal alanda hakimiyet kurma ve iktidar olma mücadelesi ve 2000'lerden sonra siyasi İslamcılarının müktedir olması ile dışlanan, politikleşen ve bir siyasi kimlik haline dönüşen laik olma durumu, bugün Türkiye'de devlet-toplum-kimlik uyumsuzluğunu ciddi şekilde ortaya koyuyor. Bu açıdan bugün Türkiye'de herkesin kendini ait hissedebileceği bir üst kimlik yaratılamamıştır. Bu durum kutuplaşmayı kolaylaştırırken, siyasi rekabetlerin de çoğunlukla kimlik ve kimlik siyaseti üzerinden yürümesine sebebiyet veriyor.

Eşit yurttaşlık, bağımsız kurumlar, ne azınlığın çoğunluk ne de çoğunluğun azınlık üzerinde tahakküm kurmasına izin vermeyecek kuvvetler ayrılığı, adalete güven, farklı grupların devlet katında temsiliyet edilebilme hakkı gibi mekanizmaların Türkiye'de orta ve uzun vadede tesis edilip edilemeyeceği, ülkedeki ortak ulus ve ortak vatan meselesinin de seyrini belirleyecek. Bu bağlamda Türkiye'deki kimlik ve kültür savaşları ya zayıflayacak ya da derinleşerek devam edecek.

//

Eşit yurttaşlık, bağımsız kurumlar, ne azınlığın çoğunluk ne de çoğunluğun azınlık üzerinde tahakküm kurmasına izin vermeyecek kuvvetler ayrılığı, adalete güven, farklı grupların devlet katında temsiliyet edilebilme hakkı gibi mekanizmaların Türkiye'de orta ve uzun vadede tesis edilip edilemeyeceği, ülkedeki ortak ulus ve ortak vatan meselesinin de seyrini belirleyecek. Bu bağlamda Türkiye'deki kimlik ve kültür savaşları ya zayıflayacak ya da derinleşerek devam edecek.

//

Türkiye’de ‘Unidos Podemos!’ (Birlikte Yapabiliriz!) siyaseti mümkün mü?

Türkiye her ne kadar kutuplaşsa da toplumun her kesiminin ortaklaştığı nokta aslında daha iyi bir Türkiye hayali. Herkes kendince yorumluyor daha iyiyi; mesele bunu ortaklaştıran bir siyasal program. Gündelik yaşamda adalete odaklanan bir siyasal program ve genç bir hareket bunu sağlayabilir.

SEREN SELVİN KORKMAZ
ALPHAN TELEK

Türkiye tüm hızıyla seçim sürecine girerken herkesin aklında aynı soru var: “Başarabilir miyiz?”. Bu soruya cevap arayışı ile kaleme aldığımız bu yazıda size her gün duyduğunuz felaket senaryolarının bir başkasını anlatmayacağız. Bu yazı siz öylesiniz, biz de böyleyiz kusura bakmayın yazısı değil. Bu yazı her şey sizin yüzünüzden oldu ve biz en haklıyız yazısı da değil. Bu yazı yeni bir siyasal arayış için yazılıyor. Gündelik yaşamda bu kadar ortaklaşp da zihinlerde bu denli ayrışan çok az halk vardır. Bu sebeple burada hepimizin gündelik hayatını nasıl adil kılarız üzerine odaklanacağız.

24 NİSAN 2018

“ İnsanlık tarihinin büyük dönüşümleri daima kriz anlarında ortaya çıkmıştır. İmkansız denilen önerileri kaçınılmaz kılacak hareketler işte böylesi dönemlerde varlığını kazanırlar. Bu yüzden aydın sorumluluğu gereği, bilim insanlarının yalnızca sorunların karanlık taraflarına ve kökenlerine odaklanmakla kalmayıp, alternatifin bilgisini üretmesi gerektiğine inanıyoruz. İçinde yaşadığımız çağ bunu mümkün kılıyor. ”

Türkiye'nin en temel sorununu şu şekilde sunabiliriz: Ülkenin biraz daha okumuş kesimi için temel haklarının yok olması ve okudukları kitaplardaki yaşamı bulamaması, ama ülkenin geri kalan büyük kesimi için onurlu bir yaşamı sürdürmelerini sağlayacak ekonomik bir adaletin olmayışı. Ancak çoğu zaman bu ikisini birlikte yaşayanların sayısı giderek artıyor. Çok çalıştığı halde elinde hiçbir şeyi olmayan ve geleceksiz hisseden, kendini yoksullara dahil etmeyen okumuş ama çalışan yoksullar var. Temel haklar ve ekonomik adalet sorunlarını birbirinden bağımsız görmek doğru değil. Gündelik yaşamda otobüste, metroda, okulda, karakolda, sokakta, ofiste, bankada hepimiz bunları yaşıyoruz. Bazen esnaf, bazen öğrenci, bazen işçi, bazen iş arayan bir işsiz, bazen bir banka memuru, bazen stajyer, bazen geride geçirdiği yaşamı düşünen ve zor bela geçinen bir emekli olarak. Bu ise zihinlerde halen ayrı da olsa gündelik hayatta ortaklığı giderek artan bir halka işaret ediyor.

Türkiye toplumunun seçim süreci ve sonrasında en çok ihtiyacı olan şey gündelik hayatta adalet ve huzuru tesis edecek, alternatif yaşam sunacak siyasal bir program olacak. Toplumun farklı kesimlerini bir araya getirecek bir model ancak ve ancak bu çerçevede şekillenebilir.

UMUTSUZLUĞU REDDETMEK

Umudun ve cesaretin bulaşıcı olduğuna inananlar olarak umutlu bir yazı kaleme almak istedik. Çünkü biz adil bir günlük yaşamın mümkün olduğuna inanıyoruz. Her gün Türkiye'nin binbir ferdi tarafından sıklıkla tekrarlanan 'imkansız' söyleminden çıkmak gerekiyor. İnsanlık tarihinin büyük dönüşümleri daima kriz anlarında ortaya çıkmıştır. İmkansız denilen önerileri kaçınılmaz kılacak hareketler işte böylesi dönemlerde varlığını kazanırlar. Bu yüzden aydın sorumluluğu gereği, bilim insanlarının yalnızca sorunların karanlık taraflarına ve kökenlerine odaklanmakla kalmayıp, alternatifin bilgisini üretmesi gerektiğine inanıyoruz. İçinde yaşadığımız çağ bunu mümkün kılıyor. Evet farkındayız, yarın her şey iyi olmayacak, bunu en iyi bilenlerdeniz ama iyimserliğe sahip değilseniz çalışmaz, yılgınlığa düşer ve yenilirsiniz. Bu kişisel olduğu kadar toplumsal bir yok oluş olur. O yüzden önce yılgınlığı reddedelim ve yeniden başlayalım.

Böylece şunu ifade edebiliriz: Türkiye çok dinamik bir ülke. Son yıllarda bolca çatışma ve kötü anı ile anılsa da bize kalırsa ülkemiz kötü yorumlar, yön ve umut göstermeyen bedbaht teşhisler ve yılgınlıktan fazlasını hak ediyor. Yaşadığımız sorunlara fazla odaklandık, dünyayı unuttuk. Dünyayı biraz olsun izlediğimizde Türkiye'nin geleceğinde biz gençlere, güvencesizlere, geleceksiz hissedenlere, kenara itilmişlere daha fazla rol düşebileceğini görüyoruz. Ancak bu otomatik olarak gerçekleşemez. Bu kenara itilmişlere, gündelik hayatta zaten ortak olan insanlara, ve diğer

herkesi temsil eden bir siyasal program ve hareket gerekiyor. Daha da ötesi, bu ülkenin genç akademisyenleri, genç evlatları olarak belki de “birlikte yapabiliriz”in yolunu oluşturabileceğimize inanıyoruz. En azından bunu deneyebiliriz. Bu minvalde sorulması gereken sorular şunlar: Gündelik yaşamı nasıl adil kılabiliriz? Diğerleriyle kurduğumuz ilişkiyi adil hale getirecek bir siyasi, toplumsal ve ekonomik alternatif var mı? Böyle bir alternatif olsa da uygulaması mümkün mü? Önündeki engeller neler? Böylesi bir dünyada bizi ayakta tutabilecek ilkeler hangileri? Dünyadaki örnekler neler? Ufak bir yolculuğa ne dersiniz? İnaniyoruz ki bu ufak yolculukla en azından bazı sorulara yanıt vermiş olabileceğiz.

1980 SONRASI SİYASET: YA SEV YA TERK ET!

Türkiye'nin gündemi 1980 yılına kadar eşitsizlikler ve farklı kesimler arasındaki ekonomik adalet sorunuyla ilgiliydi. “Biz neden bu kadar çalışıyoruz da iyi bir hayatımız yok?” esas sorundu. Fakat tüm dünya 1980 sonrasında yeni bir dönüşüme uğradı. Küresel piyasa yaratılırken ulusal dünyaya ait siyasal, toplumsal, ekonomik ve kültürel birçok alan dönüştü. Her şeyden önemlisi dünya artık 1980 öncesi dünyanın sınıfsal ve siyasal kavramlarıyla açıklanamıyordu. Yeni teknoloji ve bu teknolojinin getirdiği yeni üretim, tüketim ve elbette dağıtım ilişkileri söz konusuydu. Güvencesiz, geleceksiz olmak ve eşitsizlik bu yeni yapının geniş kitleler için ana damarı haline geldi. Bu yeni dönem eşitsizliği, ekonomik ve sosyal adaleti unuttururken. siyasetin ana teması olarak ekonomik adaletin yerini “rahatımıza kasteden teröristler”, yeni savaşlar, göçmenler aldı. Nihayetinde bu yeni dünya kimlikçi politikalara teslim oldu. Ya oradansın ya buradan! Ya seversin ya gidersin! Bu yeni siyasal çizgi, sınıf siyasetinin açtığı bölüşüm temelli tartışmalara izin vermiyordu.

Gündelik hayatta aynı ekonomik sorunları yaşayanlar, aynı güvencesizlik ve eşitsizliği tecrübe edenlerin birbirlerine sonuna kadar düşmanlık ettiği yeni ve çıkışı olmayan bir dünya. Artık bu çerçeveye sıkıştırılan herkes her an birbirine düşman olabilir ve hayatları mahvolabilirdi. Fakat işte tam da böylesi bir dönem bütün gücüyle kendini gösterirken (ABD’de Trump, Rusya’da Putin gibi Sezar benzeri liderler dönemi), ekonomik adaleti yeniden gündemine alan ve eşitsizlikleri ana sorun olarak gören yeni hareketler ortaya çıkmaya başladı. Ve işin garip yanı artık “sosyal adalet, ekonomik adalet bitti” diyenlere karşın bu hareketler dünyanın pek çok yerinde iktidara oynuyorlar. Bir şans olarak kutuplaşmayı azaltan, muhafazakarlar ile ilerici adalet ve umut etrafında bir araya getiren, gündelik hayatta güvenceli olmayı ve insanlara geleceklerini kazandırmayı amaçlayan hareketler... Son İtalya seçimlerinde en yüksek oyu alan Beş Yıldız Hareketi bu dönüşüm programına sahip.

//

Bu yeni dönem eşitsizliği, ekonomik ve sosyal adaleti unuttururken. siyasetin ana teması olarak ekonomik adaletin yerini “rahatımıza kasteden teröristler”, yeni savaşlar, göçmenler aldı. Nihayetinde bu yeni dünya kimlikçi politikalara teslim oldu. Ya oradansın ya buradan! Ya seversin ya gidersin! Bu yeni siyasal çizgi, sınıf siyasetinin açtığı bölüşüm temelli tartışmalara izin vermiyordu.

//

//

Dünyadaki ve Türkiye'deki politik iklim gereği herkes kendi mahallesine çekilmiş, yaşadığı sorunların sebebini bir başkasında arıyor. Onun gibi olmayan, onun gibi düşünmeyen veya onun gibi yaşamayan bir başkasında... Herkes kendi mahallesinde kendini "azınlık" olarak görüyor. Bu da "yapabiliriz" demelerini engelliyor. Oysa kutuplaşmış toplumda esas çoğunluk yoksul, işsiz, güvencesiz, geleceğinden endişe duyan, faturasını ödeyemeyen ve bunların sonucunda onurlu ve adil bir yaşam sürmekten mahrum olan milyonlardan oluşuyor.

//

DÜNYADA DÖNÜŞÜM HAREKETLERİ

İtalya'da Beş Yıldız Hareketi, İngiltere'de iktidara çok yakınlaşan Corbyn liderliğindeki İşçi Partisi, ABD'de demokrat Bernie Sanders'in gençler arasında bir yıldız oluşu, Almanya'da sosyal demokrat parti içerisindeki genç radikallerin yükselişi, Fransa'da Boyun Eğmeyen Fransa hareketi, Polonya'da Razem, İspanya'da Podemos, Yunanistan'da ve AB genelinde Yannis Varoufakis'in yeni partisi, hepsi ama hepsi yeni bir gerçeğe işaret ediyor: Mesele sadece ifade özgürlüğünün garanti altına alınması ve iyi bir anayasa değil, en az bunun kadar değerli olan bir başka şey ise sosyal adalet; yani toplumun asla bir araya gelmez denilen kesimlerini bir araya getirecek ve onlara günlük yaşamda nefes aldırarak olan ekonomik adalet programları. Tüm bu hareketler umutlu bir gelecek inşasından bahsediyorlar. Popülist değil, onlar tarihi sorumluluklarının farkında olan dönüşüm hareketleri. Popülizmin ayırt edici yönlerinden biri toplumu ikiye bölen ve kendisi hariç kalan herkesi gayri-meşru saymasıdır. Bu dönüşüm hareketlerinde toplumun böylesi bir bölünmesinden çok, ekonomik adalet ve siyasal adalete odaklanarak tüm yapıyı dönüştürmelerini sağlayacak bir program ve dile sahip olmalarını görüyoruz.

Bu bazen, herkese her ay verilen temel bir gelir (söz gelimi Türkiye'de geliri belli bir düzeyin altında olan herkese her ay 1000 lira gibi), kira ve konut yardımı, ulaşımın ücretsiz olması, eğitimin ve sağlığın özelleşmesinin önüne geçilmesi ve herkese eğitim sağlık hakkını tanımak, enerji fiyatlarını düşürmek, işyerinde işçinin temel haklarını sağlayacak ve onu güçlendirecek düzenlemeler. İşte bu yönde gelişen programlar ve siyasal hareketler toplumda var olan kutuplaşmayı azaltıyorlar. Bunu yaparken odak noktasını gündelik hayatın adaletsizliğine çeviriyorlar. Bu yüzden İtalya'da olduğu gibi sadece eğitimli ve ilerici kesim tarafından değil esnaflar, işsizler ve muhafazakar gruplardan da destek alabiliyorlar.

Tüm dünya bir dönüşümün arifesinde. Türkiye ise bundan uzak değil tam tersine tam olarak merkezinde. O yüzden önümüzdeki süreçte dünyadaki bu yeni şekillenışı ve bakışı esas alan hareketlerin, kişilerin başarılı olması muhtemeldir.

TÜRKİYE'DE 'BİRLİKTE YAPABİLİRİZ MÜMKÜN MÜ?'

Dünyadaki ve Türkiye'deki politik iklim gereği herkes kendi mahallesine çekilmiş, yaşadığı sorunların sebebini bir başkasında arıyor. Onun gibi olmayan, onun gibi düşünmeyen veya onun gibi yaşamayan bir başkasında... Herkes kendi mahallesinde kendini "azınlık" olarak görüyor. Bu da "yapabiliriz" demelerini engelliyor. Oysa kutuplaşmış toplumda esas çoğunluk yoksul, işsiz, güvencesiz, geleceğinden endişe duyan, faturasını ödeye-

meyen ve bunların sonucunda onurlu ve adil bir yaşam sürmekten mahrum olan milyonlardan oluşuyor. Bunu bir araya getirecek olan da daha adil ve onurlu bir yaşam süreceğimiz bir gelecek hayali. Türkiye her ne kadar kutuplaşsa da toplumun her kesiminin ortaklaştığı nokta aslında daha iyi bir Türkiye hayali. Herkes kendince yorumluyor daha iyiyi; mesele bunu ortaklaştıran bir siyasal program. Gündelik yaşamda adalete odaklanan bir siyasal program ve genç bir hareket bunu sağlayabilir.

Dünyadaki örnekler Türkiye’de de “birlikte yapabiliriz” siyasetini ve dönüşümün mümkün olduğunu söylüyor. Ancak, bunu gerçekleştirmek isteyen siyasal hareketlerin Türkiye toplumuna adil ve barış içinde yaşayabileceği bir gelecek sunacak bir programla yola çıkmaları gerekiyor. Sorunların karanlığına gömülmek veya bunlardan kaçmak ancak bir yok oluşu getirecektir. 24 Haziran seçimleri yeni bir hareketin ortaya çıkmasına imkan vermeyecek derecede erken, ancak seçimlerde kullanılacak program ve söylemler Türkiye’de “birlikte yapabiliriz” politikasını örgütlemenin bir başlangıcı olabilir. Kavafis’in dediği gibi “Yeni bir ülke bulamazsın, başka bir deniz bulamazsın/ Bu şehir arkandan gelecektir.” Yeni bir ülke bulamayacağımıza göre, bu toplumun aydınlarının ve her bir ferдинin iyimser bir çaba içinde olması gerektiğine inanıyoruz. Evet, Unidos Podemos! Yani, birlikte yapabiliriz!

Vatan haini olmayı becermek bu kadar kolay olmamalı!

Türkiye’de ahlak üzerine kurulan eksenin bir tarafında operasyonu destekleyenler var. Onlar için Afrin, 35 senedir terör saldırıları düzenleyen ve sivillerin hayatına kast eden PKK tarafından yönetilmektedir. Şiddet ahlak dışıdır ve şiddeti politik amaçları için benimseyen PKK da ahlak dışıdır. Dolayısıyla, ahlaki alanın dışında konumlanan bu örgüt ahlaki (barışçıl) muameleyi hak etmemektedir. Bunun içindir ki, Afrin operasyonuna karşı çıkanlar tersten bir mantık yürütme ile vatan hani ilan edilebilir.

BURAK BİLGEHAN ÖZPEK

Türk ordusu Afrin’e bir operasyon düzenliyor. Konu birçok mecliste hararetle tartışılıyor. Gazete makaleleri, televizyon ekranlarındaki açık oturumlar, akademik toplantılar ve hatta magazin programları bile bu konuyu gündemlerine aldı. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde tartışma tek bir ekseninde, operasyona destek veren “vatan sevdalıları” ile operasyona karşı çıkan “vatan hainleri” arasında cereyan ediyor. Bu kutuplaşma sanıldığı kadar basit değil ve ülke olarak meseleleri ele alış tarzımız hakkında birçok ipucu veriyor. Kanaatimce, tartışmalar ülkemizin çıkarı ve güvenliği gibi konulara hiç temas etmeden ilerliyor.

İçinde akıl ve bilgi olmayan, tamamen belagat ve vicdana seslenen karşıt görüşlerin gürültüsü sürerken dış politika alanında yakın tarihimizin en önemli hamlelerinden birini yapıyoruz. Diğer bir ifadeyle, tartışma ahlaki bir eksende ilerlerken, ve kaçınılmaz olarak romantik ve duygusal söylemler havada uçuşurken, Afrin operasyonunun akılcı ve pragmatik eksenine ortaya çıkmıyor. Afrin'e düzenlenen operasyon reel politikanın dayattığı kaçınılmaz bir mecburiyet olarak sunuluyor. Dolayısıyla, bu operasyonun rasyonalitesine ve üreteceği fayda ve zararlara kimse dokunmuyor. Günün sonunda ortaya, gerçeklerin dayattığı ve güvenliğimiz için elzem bir operasyonun olduğu ve bunun sorgulanmasının veya savunulmasının tamamen ahlaki söylemlere emanet edildiği bir tablo çıkıyor. Burada bir gariplik var.

OBJEKTİF REEL POLİTİK Mİ SUBJEKTİF AHLAK MI?

2003 senesinde Irak işgal edildi ve bu ABD hükümetinin öncülük ettiği koalisyon tarafından yapıldı. Dönemin Amerikan yönetimi bu politikanın ülkelerinin güvenliği için gerekli olduğunu savundular. Onlara göre, otoriter yönetimler altında yaşayan insanlar için radikal örgütler oldukça cazip bir muhalefet seçeneği oluşturuyordu. Eğer, ABD radikal terör örgütlerinin hedefindeyse bu durumu önlemenin yolu bataklık kurutmak yani Ortadoğu'yu demokratikleştirmekti. Böylece, demokratikleşen Ortadoğu ülkeleri hem diğer demokratik devletlerle iyi ilişkiler içinde olacak hem de radikal unsurların cazibesini yok edecekti.

Bush yönetimi, demokratikleşme ile ulusal güvenliği birbirine bağlama konusunda oldukça orijinal bir argüman üretmişlerdi. Mamafih, Bush'un planı kamuoyundan ve akademik çevrelerden pek takdir görmedi. Operasyon başlamadan hemen önce, önemli bir uluslararası ilişkiler dergisinde, "Lüzumsuz Bir Savaş" başlığıyla bir makale yayınlandı. Realist uluslararası ilişkiler okulunun iki önemli temsilcisi olan John Mearsheimer ve Stephan Walt tarafından kaleme alınan makale işgal kararını eleştiriyordu. Onlara göre, Amerikan yönetimi savaşın fayda ve maliyetlerini hatalı hesaplamış ve romantik bir karar alarak ülkenin çıkarlarına uygun olmayan bir karar almıştı.

Bu yargıya varırken yazarlar, savaş için harcanması planlanan para ile elde edilmeyi umulan maddi kazançları kıyasladı ve ABD hükümetinin Saddam Hüseyin ile anlaşmayı seçmek gibi daha maliyetsiz ve güvenli bir yolu görmezden gelerek kör bir romantizm içinde davrandığını iddia ettiler.

Bu tip yazılar, o dönem ABD politikasına yön veren neo-con isimleri oldukça mutsuz ediyordu zira onlar meselenin de-

//

Operasyon başlamadan hemen önce, önemli bir uluslararası ilişkiler dergisinde, "Lüzumsuz Bir Savaş" başlığıyla bir makale yayınlandı. Realist uluslararası ilişkiler okulunun iki önemli temsilcisi olan John Mearsheimer ve Stephan Walt tarafından kaleme alınan makale işgal kararını eleştiriyordu. Onlara göre, Amerikan yönetimi savaşın fayda ve maliyetlerini hatalı hesaplamış ve romantik bir karar alarak ülkenin çıkarlarına uygun olmayan bir karar almıştı.

//

mokrazi ve insan hakları çerçevesinde tartışılması taraftarıydı. Bu kavramların sağladığı ahlaki söylem üstünlüğüyle, Irak politikasına karşı çıkan herkesi bir diktatöre yardım etmekle suçlayabiliyor, Amerikan ideallerine ihanet etmekle itham edebiliyorlardı. Bu yüzden neo-con çevreler, Immanuel Wallerstein tarafından yazılan Avrupa Evrenselciliği kitabını büyük bir memnuniyetle karşılamış olmalılar.

Kitap, herhangi bir ahlaki değere evrensellik atfetmenin güçlü devletler için kullanışlı bir araca dönüşeceğinden bahsediyor, böylece sömürge ve işgal faaliyetlerine ahlaki bir maske sunacağını iddia ediyordu. Bu argüman Irak'ta demokrasi inşa etmek isteyen Bush yönetimini hedef alıyor gibi gözükse de Irak politikasının sadece ahlakını tartıştığı için mevcut politikayı gerçekçiliğin ve ulusal çıkarın dünyasına hapsediyordu. En azından kendisi böyle sanıyor ve Bush yönetimini yargıladığını düşünüyordu.

Oysa bu hapisane, neo-conlar için bir iltifattı. Tarih, ahlaki açıdan sorunlu ancak pragmatik açıdan faydalı bir dış politikayı yürütmekle övünen hükümetlerle doludur çünkü.

Neyse ki, tartışma sadece ahlaki zeminde ilerlemedi. Amerikan dış politikası için tanımlanan amaçların ve bu amaçlara ulaşmak için ödenecek maliyetlerin ele alındığı rasyonel bir noktaya oturmayı başarabildi. Bu sayede, hükümetlerin tanımladığı dış politika programlarının tartışılmaz ve objektif bir çıkar kavramı içermeyebileceği bir kez daha anlaşılmalı oldu. Ulusal çıkar kavramının liderlerin algılamaları ve karar alma süreçlerinde etkili olan figürlerin ideolojik eğilimlerinden bağımsız düşünülmemeyeceği görüldü. Bu durum ise, gerçek olarak dayatılan dış politika seçeneğinin en az ahlaki kavramlar kadar subjektif olabileceğini gösteriyordu.

ZEYTİN DALI RASYONEL Mİ AHLAKİ Mİ?

Bu örnek bize Türkiye için de bir şeyler anlatmalı. Dış politikada yaşanan kriz durumlarında tek eksenli bir analiz yapmak ve bu eksenin de salt ahlak üzerinden tanımlamak eksik ve hiç kimseye faydası olmayan bir yaklaşımdır. Türkiye'de ahlak üzerine kurulan eksenin bir tarafında operasyonu destekleyenler var.

Onlar için Afrin, 35 senedir terör saldırıları düzenleyen ve sivil-lerin hayatına kast eden PKK tarafından yönetilmektedir. Şiddet ahlak dışıdır ve şiddeti politik amaçları için benimseyen PKK da ahlak dışıdır. Dolayısıyla, ahlaki alanın dışında konumlanan bu örgüt ahlaki (barışçıl) muameleyi hak etmemektedir. Bunun içindir ki, Afrin operasyonuna karşı çıkanlar tersten bir mantık yürütme ile vatan hani ilan edilebilir. Zira PKK'nın ahlaki muameleyi hak ettiğini savunmak ancak terör eylemlerini ahlaksızlık olarak görmeyen bir düşüncenin sonucudur. Bu da vatan hainliğidir.

Öte yandan Afrin operasyonuna karşı çıkanlar ise savaş kavramına gerekçesi ne olursa olsun ahlak dışı bir eylem olarak bakmaktadırlar. Onlara göre, aktörlerin birbirleriyle müzakere ederek çözebileceği bir problem varsa savaşı tercih etmek ahlak dışıdır. Gündelik hayatında birbirini hiç görmemiş dolayısıyla düşmanlık geliştirecek bir fırsatı olmamış olan insanlar üzerlerine üniformalarını geçirdikleri an düşman olup birbirlerini öldürmeye çalışırlar. Oysa bir insanın tanımadığı başka bir insanı öldürmesi kutsal bir ülkü için atılmış bir adım değil cinayettir.

Dolayısıyla, devletleri yönetenler savaş kararı alarak ahlak dışı bir eylemin önünü açar ve buna meşruluk kazandırır. Liderlerden beklenen, ahlaklı olması ve savaşı tercih etmemesidir. Eğer Afrin'den Türkiye'ye yönelik sistemli bir saldırı yoksa soyut ve muhtemel tehdit algılamaları üzerinden bir savaş başlatılmamalıdır.

Takdir edeceğimiz üzere bu tartışmanın çözümlenmesi pek mümkün gözükmemektedir. Taraflar birbirlerine ellerindeki medyanın gücü oranında, algı oyunları, coşkulu şiirlerle ve sloganlarla cevap vermeye çalışmaktadırlar. Amaçları daha fazla taraftar toplamaktır. Netice de kim daha kalabalıksa o daha ahlaklı olacaktır.

Tartışma zemininin ahlak üzerine kurulması ancak Afrin operasyonu konusunda teknik ve akılcı bir tartışma yürütememek bizim büyük bir ayıbımızdır. Devleti yöneten karar alıcıların belirlediği dış politika stratejisini bizi güvende kılacak tek ve biricik bir program olarak kabul ettik. HDP dışındaki bütün siyasi partiler neredeyse sıraya girerek bu operasyona olan desteklerini açıkladılar. Halbuki, bir dış politika eylemine rasyonel atfedebilmek için en azından iki konuda bilgi sahibi olmak gerekir.

Birincisi, eylemin amaçları. İkincisi ise bu amaçlara ulaşacak araçların varlığı. Mesela, bahçemde avokado yetiştirmek beni çok mutlu edebilir ve bu yüzden avokado fidanı dikmek beni mutlu edeceği için rasyonel görünebilir. Ancak amacın rasyonel olması için bu yeterli değildir. Bu amaca ulaşacak araçların da mevcut olması gerekir. Bu yüzden, bir öğretim üyesi olarak avokado yetiştirebilmek için her gün 200 TL harcama mecburiyetinde olduğumu öğrenirsem, bu maliyetleri karşılamam mümkün olmadığı için bahçemde avokado yetiştirmek benim açımdan irrasyonel bir hal alır. Eğer zengin bir işadamı olsaydım, bahçemde yetiştireceğim avokado için günde 200 TL para harcamak beni üzmeyeceği için bu eylem yine rasyonel bir hal alabilirdi. Dolayısıyla, bir dış politika eylemini rasyonel kılacak iki parametre vardır; bu eylemin amacı ve bu eylemin maliyeti.

Halen daha muhalefet partilerinin, rasyonel olup olmağını bilmedikleri Afrin operasyonuna ne gerekçe ile destek verdiklerini anlayabilmiş değilim. Hiç kimse bu operasyonun somut, elle tutulur amacı nedir sorusunu sormadı. Operasyon nerede bitecek? Suriye içerisinde 30 km'lik bir güvenli bölge kurulduğu zaman mı? Afrin'in merkezi ele geçirildiği zaman mı? Fırat'ın doğusu tamamen PKK'dan temizlendiğinde mi? Yoksa son teröristin nefesi kesildiği anda mı?

Bunun yanı sıra, operasyonu gerçekleştirmek için ülkemizin mevcut araçlara sahip olup olmadığı ya da eğer sahipse bunları nasıl elde ettiği de sorgulanmadı. Rusya'nın Suriye hava sahasını açmak için Türkiye'den hangi tavizleri talep ettiği sorgulanmadı. ABD'nin Afrin'de susma ve tepki verme karşılığında Fırat'ın doğusu için dokunulmazlık sözü alıp almadığı sorgulanmadı. Yabancı bir ülkenin vatandaşı olan Özgür Suriye Ordusu'nun ülkemizin menfaatleri için niçin savaşmayı kabul ettiği sorgulanmadı.

KISIR DÖNGÜYÜ KIRMAK

Günün sonunda, Afrin operasyonunun rasyonel bir dış politika kararı olup olmadığını bilmiyoruz. Bence umurumuzda da değil. Bütün siyasi partiler oluşan toplumsal histerinin dışında kalmamak için ahlaki ve romantik bir söylemin peşinden gitmeyi tercih etmiş görünüyorlar. Operasyona destek verenler sorgusuz sualsiz operasyona destek veriyor ve devlet tarafından belirlenen ahlaki alanın güvenli sınırları içinde kalmayı tercih ediyorlar.

Operasyonun rasyonelitesini sorguladıkları anda vatan hainliği ile suçlanmaktan çekinmelerini anlıyorum ancak bu korku gerçeğe ulaşmanın ve politika yapmanın doğru bir yolu değil. Hatta siyasi partilerin varoluş amacına aykırı. Afrin operasyonunun rasyonel olup olmadığını sorgulamak ve alternatif bir çıkar tanımlaması yapmak PKK'nın bir terör örgütü olduğunu kabul etmeyi ve şiddetin siyasi amaçlar için kullanılmasını reddetmeyi engellemez. Diğer bir ifadeyle, akılcı ve ahlaki olmak aynı zamanda mümkün olabilir.

Öte yandan, Zeytin Dalı Operasyonu'na karşı çıkan kesimlerin de ergen ve bir sonuca ulaşmaktan ziyade kendisini tatmin etmeyi amaçlayan tavrı da bu kısır döngüye hizmet ediyor. Barış ideali felsefi bir problem olduğu kadar pratik hayatın da dayattığı bir ihtiyaçtır aynı zamanda. Barışın sadece ahlaki yanına dikkat çekmek yeterli değildir. Aynı zamanda onun üreteceği çıkarları ve Türkiye'nin barışı tercih ettiği zaman ne gibi faydalar elde edeceğini de gündeme getirmeleri gerekir. Operasyona karşı çıkmanın akılcı zeminini oluşturmadıkları takdirde, güvenlik gibi somut ve vazgeçilmez bir ihtiyaç

//

Operasyonun rasyonelitesini sorguladıkları anda vatan hainliği ile suçlanmaktan çekinmelerini anlıyorum ancak bu korku gerçeğe ulaşmanın ve politika yapmanın doğru bir yolu değil. Hatta siyasi partilerin varoluş amacına aykırı. Afrin operasyonunun rasyonel olup olmadığını sorgulamak ve alternatif bir çıkar tanımlaması yapmak PKK'nın bir terör örgütü olduğunu kabul etmeyi ve şiddetin siyasi amaçlar için kullanılmasını reddetmeyi engellemez. Diğer bir ifadeyle, akılcı ve ahlaki olmak aynı zamanda mümkün olabilir.

//

karşısında barış ve vicdan gibi cılız ve sadece soyut düşünme yeteneğine sahip insanları etkileyebilecek söylemlere sıkışıp kalacakları muhtemeldir.

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 15 senelik iktidar hikayesi bizlere artık bir şeyler öğretmiş olmalı. AKP'nin iktidara geldiği ilk günden itibaren bir düşman seçen, onu ahlaki olarak mahkum eden ve onunla savaşıma yöntemi konusundaki tartışmaları bu ahlaki söylem üstünlüğüyle bastıran bir strateji benimsediğini bizzat tecrübe ettik. Bu mücadelelerin sonunda, daha fazla merkezileşen ve güçlenen bir AKP bulduk karşımızda. Bu düşman, kimi zaman askeri vesayet, kimi zaman Kürt sorununda barışı istemeyenler, kimi zaman devleti ele geçirmeye çalışan bir cemaat ve kimi zaman da toprak bütünlüğümüze ve canlarımıza kast eden PKK oldu. Bu aktörlerin ahlaki olarak savunulacak hiçbir tarafı olmadığı için AKP bu aktörlerle yaptığı mücadelenin metodolojisini keyfi bir şekilde belirledi ve sistemi ele geçirmek için istismar etti. Bu kısır döngüyü kırmak için ise sonunda AKP'nin kazanacağı muhakkak olan bir ahlak tartışması yerine mücadelenin metodolojisine odaklanmak, konuyu teknik bir tartışma eksenine çekmeyi artık öğrenmek gerekiyor. Vatani kimin daha çok düşündüğünü anlamanın en zor ancak en sağlıklı yolu da budur.

Türk'ün Kürtlükle sınavı

Dürüst olmak gerekirse, Türkiye'de, Kemalist, İslâmcı, Milliyetçi, Ulusalıcı vb kesimleri hızla bir araya getiren mucizevi grup Kürtler'dir. "Kürt Sorunu" vardır ve bu dile getirildiğinde, toplumun çoğunluğunun faşist bir tutum içine girdiği görülür. Sanırım, bu topraklarda kazanan hep faşizm oldu. Toprağın, köyün, şehrin efendisi Beyaz Erkek Sünni Türk (We are the BEST) olmak yetkin bir ayrıcalık olarak; toplumdaki yansıması ise otorite düşkünlüğü; baba figürüne duyulan ihtiyaç; ötekileştirme olarak beliriyor.

28 EYLÜL 2017

GÜLGÜN TÜRKÖĞLÜ

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kurucularının, partinin ismiyle müsemma tutarlı bir yolda ilerlenmesini, samimi bir hedef olarak belirlediklerinden kuşku duymak gereksizdir. Bazılarımız -niyet okumadan- bu ismi duyar duymaz, hedefe kısa vadede ulaşmanın mümkün olmadığını hemen anlamıştı. Bu hızlı okumayı olanaklı kılan, partinin ismi için seçilen heybetli Adalet kavramıydı. Toplumsal karşılığı oldukça cılız olan, bir heybetli kavram.

O zamanlar bu kavramının tabanda yaygın bir karşılığı henüz yoktu; eksikti. Adaletle muhtaç bırakılan gruplar, sınıflar, kısacası mazlumlar değişse de; sabit bir azınlık tarafından, sanki hep başarı ile tesis edilebilmişçesine dile getirilen ama aslında boş bir lâftı. Varoluş aşamasına geçişini, öncelikle eksikliği ile hissettirmesi zorunlu olan bu soyut kavram, yalnızca mahkemelerde duvarlara yazıldı diye aramıza bilfiil katılmayı reddediyordu.

Oysa şimdi, artık adaletten söz edebilir, eksikliğini haykırabilir, adalet temalı yürüyüşler yapabiliriz. Değişen nedir? Örneğin 1980 darbesini izleyen kıyım yaşandığında adaletin eksikliği hissedilmemiş miydi? Kuşkusuz ki evet, hissedilmişti. Ancak, artık Cumhuriyet kurulduğundan beri muktedir olan taraf da mazlum oldu. Böylece, onlarca yıldır süregelen kutuplaşma meyvesini verdi, eteklerde biriken taşlar hem döküldü hem de saçıldı. Artık, adaletin eksikliğini toplumun hemen her kesiminde hissediyoruz; yakarılarımız, yalvarışlarımız güçlendi. Hakikaten acı çekiyoruz; hiç olmadığı kadar adaleti düşünüyor, somutlaşmasını talep ediyoruz.

Adalet, yaşama geçirilebilirlik bakımından en zor kavramlardan birisidir; çünkü bir çatı kavramdır ve ancak diğer bazı önemli kavramların dengede olması halinde tesis edilebilir. Mülkün temelini adalet olduğu söylemi ise, eğer doğru anlaşılabilseydi, topraklarımızda, tüm dünyanın gıpta edeceği denli âdil bir sistemin hayata geçirilmesini olanaklı kılabilirdi. Batı Uygarlıkları için adalet, yalnızca hak ve hukuk alanı ile ilintili iken; bulunduğumuz coğrafyada mülkün/tüm varoluşun adil yaratılmış olması ile ilişkilidir. Mülk burada ev, arsa, araba anlamında değildir. Adalet gözetilerek, bir denge bir ölçü üzere yaratılmış olmak anlamındadır. Yaşamın kendisi, doğa hep bir denge hali içinde olmayı, bir ölçü üzere olmayı gerektirir.

Türkiye'de, olaylara bütünsel/kavramsal bir açıdan bakabilmeyi kolaylaştıracak sorgulayıcı bir eğitim verilmiyor; verilmesi tercih edilmiyor; soyut düşünebilmek toplumun geneli için henüz bir lüks. Her ne kadar, bilinç düzeyimiz, projektif aşamadan tamamen kurtulabilmişliği, süje ve obje ayrımının yetkinlikle yapılabildiği objektif bilinç düzeyine geldiğini göstermiyor olsa da; düşünme faaliyeti çocukluktan kurtulup ergenlik aşamasına geçmeye başladı. Şimdilerde, hemen herkes özdeş

//

Oysa şimdi, artık adaletten söz edebilir, eksikliğini haykırabilir, adalet temalı yürüyüşler yapabiliriz. Değişen nedir? Örneğin 1980 darbesini izleyen kıyım yaşandığında adaletin eksikliği hissedilmemiş miydi? Kuşkusuz ki evet, hissedilmişti. Ancak, artık Cumhuriyet kurulduğundan beri muktedir olan taraf da mazlum oldu. Böylece, onlarca yıldır süregelen kutuplaşma meyvesini verdi, eteklerde biriken taşlar hem döküldü hem de saçıldı. Artık, adaletin eksikliğini toplumun hemen her kesiminde hissediyoruz; yakarılarımız, yalvarışlarımız güçlendi.

//

//

İnsan bir kriz varlığıdır, çift kutuplu olmaktan kaynaklanan gerilim, toplumsal yapılanmaya da yansır. Her şeyin kökeninin diadlar olması ve onların karşıtlar biçiminde meydana çıkmalarına dikkat çeken ilk filozof Platon'dur. O günden beri, gerek düşüncenin gerekse de bir edim varlığı olarak insanın üstesinden gelmekte zorlandığı bir problem olmaya devam eder.

olduğu, ait olduğu grupla yaşadığı çocukluk aşamasını terk etmek zorunda olduğunu hissediyor. Kapana kısıldık zira; nefes alamıyoruz. (Projektif bilincin ikinci aşamasına, sanat için geri dönmeliyiz elbette.)

İlk kez, toplu psikolojik bir kırılma yaşıyoruz; ne olup bittiğini anlamaya çalışıyoruz. Üzerinde durduğumuz temelin sarsıldığını hissediyoruz. Bugüne değin, üzerinden aidiyetimizi belirlediğimiz “izm, ist, ci, cı” ekleri ile savunduğumuz görüşleri gerçekte ne denli anladığımızı sorguluyoruz. Belki de ilk kez, kendi görüşümüzün geçerli olan tek görüş olmadığını, karşı tarafın da saygı duyulacak bazı özelliklerinin, düşüncelerinin olduğunu/olabileceğini idrak ediyoruz.

İnsan bir kriz varlığıdır, çift kutuplu olmaktan kaynaklanan gerilim, toplumsal yapılanmaya da yansır. Her şeyin kökeninin diadlar olması ve onların karşıtlar biçiminde meydana çıkmalarına dikkat çeken ilk filozof Platon'dur. O günden beri, gerek düşüncenin gerekse de bir edim varlığı olarak insanın üstesinden gelmekte zorlandığı bir problem olmaya devam eder.

Bilinç, süjenin objeden ayrılmadığı durumlarda bulanıktır; diğer bir deyişle ayırım yapılmadığı için bilinç henüz bir zaman varlığı değildir. Ayırım yapıldığında bilinç çift kutupludur ve kriz zorunludur. İnsan seçme özgürlüğü ile krizi dengeye çevirir ve oluşun doğası gereği denge yine bir krize dönüşmek zorundadır.

Bu sancılı, çatışmalı bölgeden kaçınmak için kişi özdeşliği tercih edebilir ki bunun toplumsal yansıması aidiyettir. Sosyalist, devrimci, dinci, tutucu, feminist, Marksist, Hegelci, vitalist, ateist, materyalist vb.

Tutulan, ait olunan tarafla “sorunsuz” birlikteliğin temelinde “toptancı” bir yaklaşımın olması çok önemlidir. Herhangi bir sorgulama yapılmaz; düşüncenin polarizasyonuna, eş deyişle kutuplaşmasına neden olacağı için hiçbir eleştiri kabul edilmez. Aynı mantıkla “karşı kamp” haksızca, acımasızca, onursuzca, iftira ve yalanlarla da olsa eleştirilmeli, küçük düşürülmelidir. Çünkü karşı taraf ile ilgili olumlu bir ifadenin, kişinin kendi içinde zorunlu bir kırılma başlatması riski vardır.

Örneğin, din felsefesi ile ilgileniyor isem, tasavvuf geleneğimizin engin kaynağından bir damla su içmek istemişsem “şuursuz bir zikir budalası” “aklını kullanmaktan mahrum bir dinci” olmakla yaftalanırım. Eğer ateist isem, hiçbir ahlâk kodunun geçerli olmadığı bir nakıs kişi olmakla.

Ya sev ya da terk et; ya bizdensin ya da onlardan; ya dindarsındır ya da ateist; ya sosyalist ya da faşist. “Ya” “ya da” mantığı zayıf bir düşünce faaliyetini imler. Soyutlama yetisinin yoklu-

//

“Ya sen ya ben” mantığı yerine “hem sen hem ben” mantığını kullanmayı öğrenerek çıkacağız bu darboğazdan. Yaşam “Oluş” demektir. Olmaktan korkmamalı, taraf tutmak geçici bir tutum olmalı. Tuttuğumuz tarafı cesaretle antitez olarak ele alabilmeliyiz. Bu yapılmadığında taraf tutmak korkak bir tutumdur. Taraf tutmak, ait olmak, bir etiket ile belirlenmiş olmaktır. Oysa insan gerçek kimliğini, hakikatini merak edebilecek denli özgür, dirimli bir varlıktır.

//

ğunu, ki o bilimler ve sanat için biricik faaliyettir. Bu nedenle, bilim ve sanatta ileri ülkelerde kaldırım bir çizgi ile belirtilmiş olsa bile işlevseldir. Arka planı durmaksızın dokuyan sözsüz bir hukuk işler.

Dürüst olmak gerekirse, Türkiye’de, Kemalist, İslâmcı, Milliyetçi, Ulusalıcı vb kesimleri hızla bir araya getiren mucizevi grup Kürtler’dir. “Kürt Sorunu” vardır ve bu dile getirildiğinde, toplumun çoğunluğunun faşist bir tutum içine girdiği görülür. Sanırım, bu topraklarda kazanan hep faşizm oldu. Toprağın, köyün, şehrin efendisi Beyaz Erkek Sünni Türk (We are the BEST) olmak yetkin bir ayrıcalık olarak; toplumdaki yansıması ise otorite düşkünlüğü; baba figürüne duyulan ihtiyaç; ötekileştirme olarak beliriyor.

De ki: Önüne geçilemez bir darbe şakşakçısı da olsa eninde sonunda bir İnsan, ama bir insan 1980 darbesinde, Diyarbakır Cezaevi’nde olan biteni bildiği halde darbeyi savunmaya devam ediyorsa, edebiliyorsa nasıl bir ortak paydada buluşacağız? Kürt vatandaşlarımızın ötekileştirilmediğini savunanlar cahil midir, vicdansız mı? Hem de hemen her birimiz, uzunca bir dönem ihmal edilmiş bir coğrafyada yaşamlarını sürdürebilecek minimal koşulları sağlayamamış bu yurttaşlarımızın emeği ile inşa edilen binalarda otururken. Hiç utanmadan, sıkılmadan, hoyratça, en önemlisi düşünmeden, “kıro” kelimesini, hâlen bir aşağılama sözcüğü olarak kullanırken.

Bu ülkenin bir yurttaşı olarak PKK terörüne nasıl olumlu bakılır? O, dünyadan kopuk, gerçeklik algısını yitirmiş, beceriksiz, indirgemeci, saldırgan anlayışa... Acımadan, gözünü kırpmadan sivilleri katleden bir terör örgütünü neden destekleyelim?

Dedim ya! Biz daha çok faşist eğilimler içinde bir toplumuz. Aslında temel sorun ikili ilişkilerimizde yaşanan faşist eğilimler: kadın-erkek ilişkileri faşist; ebeveyn çocuk ilişkileri öyle; öğretmen- öğrenci; işçi-patron; devlet-yurttaş... Adalet henüz çok uzak.

“Ya sen ya ben” mantığı yerine “hem sen hem ben” mantığını kullanmayı öğrenerek çıkacağız bu darboğazdan. Yaşam “Oluş” demektir. Olmaktan korkmamalı, taraf tutmak geçici bir tutum olmalı. Tuttuğumuz tarafı cesaretle antitez olarak ele alabilmeliyiz. Bu yapılmadığında taraf tutmak korkak bir tutumdur. Taraf tutmak, ait olmak, bir etiket ile belirlenmiş olmaktır. Oysa insan gerçek kimliğini, hakikatini merak edebilecek denli özgür, dirimli bir varlıktır.

İsmet İnönü, Diyar Ağa en kritik zamanlarda Lozan’da ve Meclis’te olmak üzere Türk ve Kürt kardeşliğinden, emellerimizin, dinimizin, neslimizin, aslımızın birlikteliğinden söz ederken lâf olsun diye konuşmuyorlardı. Gücünü, hakikat olmasından alan

eminliktir Lord Curzon'a "plebisit yapalım o zaman" diye teklif götürülebilmesine dayanak olan. İşte bu aynı hakikattir, Lord Curzon'un yan çizmesine neden olan. Aradan neredeyse yüz yıl geçti. Şimdi aynı şey söylenebilir mi? Hayır ise neden? Vicdan sahibi isek bu sorunun sağlıklı bir yanıtı olmalı.

Size içimi dökmem gerekirse beni, bu ifadenin bile rahatsız ettiğini söylemeliyim: Düşünmeyi seviyorum. Bu ülkenin vatan-daşı olan Hristiyanlar, Museviler ile birlikteliğimiz yok mu yani! Alevileri bile ötekileştirmedik mi? Ya da neslimizi farklı gördüğümüz Ermeniler, Rumlar, Çerkezler, Süryaniler bizden ayrı mı?

Madem aslında beraberliği tercih eden bir halkız, o halde neden tek hakikatimiz olan İnsan asl'ımız kâfi gelmiyor? İnsan olmamızın dışında ortak bir payda aramaktan, ötekileştirmekten yorulmadık mı?

Ah Antigone! Kreon'a, 2500 yıl önce "Hades'te ölülerin değeri birdir...Nefret etmek için değil sevmek için yaratıldım" diye seslenen seni, biz henüz işitemedik.

//

Madem aslında beraberliği tercih eden bir halkız, o halde neden tek hakikatimiz olan İnsan asl'ımız kâfi gelmiyor? İnsan olmamızın dışında ortak bir payda aramaktan, ötekileştirmekten yorulmadık mı?

Nükhet Sirman'ın linç edilmesi ve sol 'düşünce komiserliği'

Çok sayıda ulusalcı ve Kemalist sosyal medya kullanıcısı Nükhet Sirman'ı "akraba evliliğini savunmakla" suçladı. Cumhuriyet rejimi akraba evliliklerini sınırlamaya çalıştığına göre N. Sirman Cumhuriyet düşmanı olmalıydı. Üstelik Nükhet hoca "akraba evliliğinin illa sakat çocuğa sebebiyet vermediğini" iddia ederek Cumhuriyet'in en önemli değerlerinden bilime de kafa tutuyordu.

12 Ocak'ta Gazete Duvar'da İrfan Aktan'ın Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi Pof. Nükhet Sirman'la yaptığı, "Palu ailesini istisna gibi göstermek korkunç!" başlıklı söyleşi sosyal medyada ulusalcı ve Kemalist kesimler arasında büyük infiale neden oldu. Nükhet Sirman "akraba evliliğini savunmakla", "Cumhuriyet düşmanlığı yapmakla" ve Cumhuriyet değerleri arasında yer alan "bilimsel düşünceye karşı çıkmakla" suçlandı. Aslında olay bir infialin de ötesine geçip bir bilim kadını ve aydına dönük tam bir linç kampanyasına dönüştü. O günlerde sosyal medyayı, özellikle Twitter'ı yakından izleyenler hatırlayacaklardır.

TAYLAN DOĞAN

07 ŞUBAT 2019

//

Türkiye'nin kadim yönetim tarzını hatırlatan bir tür "düşünce komiserliği" olarak nitelemek daha doğru olacak. Yani "neyin hangi çerçevede analiz edileceğinin sınırlarını biz belirleriz, bu çerçevenin dışındaki analizler sadece makbul olmamakla kalmaz, aynı zamanda engellenmelidir". Kısacası, "sosyal bilim analizi yapılacaksa onu da biz yaparız"; tıpkı "komünizm gelecekte de biz getiririz" gibi.

//

Fakat iş bu noktada kalmadı. Solda yer alan bazı kalemler ve kanaat önderleri de linç kampanyasına katıldılar. Fakat bu kesimin tavrı biraz farklıydı. Onlar Nükhet Sirman'ın "neo-liberalizmden ve siyasal İslam'dan söz etmeden" Palu ailesi ve Türkiye'de aile kurumunun evrimi üzerine konuşamayacağını ileri sürdüler. Hatta Nükhet Sirman'ı "köpeksiz köyde değneksiz gezmekle" suçladılar; artık "buna izin vermeyeceklerini" belirttiler.(1) Aşağıda değineceğim bu yazarlar, Palu ailesi etrafında görünür hale gelen insani ve toplumsal yozlaşmayı modernite, cumhuriyet ve Kemalizmle açıklamaya çalışmanın "bilimsel şarlatanlık ve gericilik" olduğunu öne sürdüler. (2)

Güya solda yer alan bu kalemlerin yaklaşımını, Ulusalçı ve Kemalist kesimlerin linç kampanyasından ayrıca ele almak gerekiyor. Aşağıda ele almaya çalışacağım söz konusu yaklaşımı Türkiye'nin kadim yönetim tarzını hatırlatan bir tür "düşünce komiserliği" olarak nitelemek daha doğru olacak. Yani "neyin hangi çerçevede analiz edileceğinin sınırlarını biz belirleriz, bu çerçevenin dışındaki analizler sadece makbul olmamakla kalmaz, aynı zamanda engellenmelidir". Kısacası, "sosyal bilim analizi yapılacaksa onu da biz yaparız"; tıpkı "komünizm gelecekte de biz getiririz" gibi.

* * *

Söyleşiye dönük tepkileri ele almadan önce kısaca söyleşinin kendisine değinelim. Nükhet Sirman, İrfan Aktan'la yaptığı söyleşide Palu ailesinin istisna olmadığını, Cumhuriyet modernizmi ve İslam'ın aile kurumunu kendi projeleri çerçevesinde şekillendirmeye çalıştığını, aile yapılarının bu çabalara direniş gösterdiğini, böylece modernizm veya İslam'ın plan ve projelerine uymayan aile pratiklerinin giderek birer "sırta" dönüştüğünü ileri sürüyor. Söyleşinin bir yerinde şu diyalog geçiyor:

N. S: Bakın, Cumhuriyet, neden başından itibaren akraba evliliğine şiddetle karşı çıktı?

İ. A: "Akrabayla evlenirsen çocukların sakat doğar" denir.

N. S: Oysa akraba evliliğinin illa sakat çocuğa sebebiyet vermediği açık.

İ. A: O halde neden bu tür evliliklere karşı çıkıldı, çıkılıyor?

N. S: Çünkü Cumhuriyet rejimi, bireyin sadece ve sadece kendisine tâbi olmasını istiyor. Akraba evliliği, aile cemaatinin genişleyip büyümesi sonucunu da getiriyor. Oysa Cumhuriyet, daha kolay kontrol edebileceği çekirdek aile istiyor. Cumhuriyet, bireyle kendisi arasındaki bütün ara mekanizmaları yok etmeye odaklanıyor. Tekke ve zaviyelerin bile din karşıtlığından ziyade, bu nedenle kapatıldığını söyleyebilirim.

Çünkü tekke ve zaviyeler, geniş aileler, kabileler, aşiretler, cemaatler cumhuriyetle birey arasında birer bent oluşturuyordu.

Nükhet Sirman'ın her iki kanadın linç kampanyasına maruz kalmasına işte bu ifadeler yol açtı. Çok sayıda ulusalcı ve Kemalist sosyal medya kullanıcısı Nükhet Sirman'ı "akraba evliliğini savunmakla" suçladı. Cumhuriyet rejimi akraba evliliklerini sınırlamaya çalıştığına göre N. Sirman Cumhuriyet düşmanı olmalıydı. Üstelik Nükhet hoca "akraba evliliğinin illa sakat çocuğa sebebiyet vermediğini" iddia ederek Cumhuriyet'in en önemli değerlerinden bilime de kafa tutuyordu. (3)

Adı geçen söyleşi, özellikle yukarıdaki kısım dikkatle okunduğunda Prof. Nükhet Sirman'ın akraba evliliğini savunmadığı gayet açıktır. Üstelik Sirman, Cumhuriyet rejiminin modernleşme projesine dönük radikal bir eleştiri de getirmemektedir. Daha ziyade Cumhuriyet rejiminin aile kurumu karşısındaki tutumunu analiz etmektedir.

Öyleyse Ulusalcı ve Kemalist kesimde ortaya çıkan bu hezeyanın sebebi nedir?

Benim görebildiğim kadarıyla iki temel sebep söz konusu.

Birincisi, bu kesimin Cumhuriyet'i ve inkılaplarını idealize etmesidir. AKP rejiminin Türk-İslam sentezi politikalarıyla seküler toplumu ikinci sınıf yurttaşlardan oluşan bir azınlığa dönüştürme çabası karşısında seküler kesimler Kemalizmi ideal bir ideoloji, Cumhuriyet rejimini de ideal bir düzen mertebesine yükselttiler. Cumhuriyet tarihi boyunca yaşanan onca toplumsal sorunun ve devlet şiddetinin, Cumhuriyet'i ve Kemalizmi temsil eden ya da onun himayesini kabul edip devlet aygıtı içinde kök salmaya çalışan ittifakların demokratikleşmeye direnmesinden kaynaklandığını görmek istemediler. Hatta günümüzde kurumsallaşma çabası içindeki yeni rejime giden yolun, Cumhuriyet'in demokratikleştirilmesine karşı gösterilen bu direnç tarafından döşendiğini de görmek istemediler. Böylece başkanlık sistemiyle birlikte gündeme gelen yeni rejimin fanatizminin karşısına başka bir fanatizm kondu. Gittikçe güçlenen bu fanatizm, Türkiye'deki farklı sınıfsal, etnik ve kültürel kesimlere seslenebilecek bir perspektif üretmekten çok uzak görünüyor. Dolayısıyla seküler kesimin bir kanadı kendi içinden yükselen farklı sesleri duymak istemiyor, eleştirel seslere karşı da linç kampanyaları yürütmeye son derece yatkın hale geliyor. Böyle olunca, aynı zamanda bir barış imzacısı olan Nükhet Sirman'a yönelik öfke kasmalar ve rejimin hâkimiyet kurmaya çalıştığı bir üniversitenin -Boğaziçi Üniversitesi- "sosyoloji bölümü kapatılsın" hashtag'iyle başlatılan kampanyalar hiç utanma

//

AKP rejiminin Türk-İslam sentezi politikalarıyla seküler toplumu ikinci sınıf yurttaşlardan oluşan bir azınlığa dönüştürme çabası karşısında seküler kesimler Kemalizmi ideal bir ideoloji, Cumhuriyet rejimini de ideal bir düzen mertebesine yükselttiler. Cumhuriyet tarihi boyunca yaşanan onca toplumsal sorunun ve devlet şiddetinin, Cumhuriyet'i ve Kemalizmi temsil eden ya da onun himayesini kabul edip devlet aygıtı içinde kök salmaya çalışan ittifakların demokratikleşmeye direnmesinden kaynaklandığını görmek istemediler.

sıkılma olmadan gerçekleştirilebiliyor.(4)

İkinci sebep ise şu: Yeni rejimin temsilcisi konumundaki Tayyip Erdoğan seküler kesimlerin haklarına, yaşam biçimlerine, sanatçılara ve aydınlarına karşı sürekli bir baskı politikası izliyor. Öyle ki seküler kesimler içinde moral bozukluğu, kolu kanadı kırılmışlık hissi had safhaya çıkmış durumda. Bu moral bozukluğu ve öfke, rejime karşı üretken bir demokratik muhalefet inşa edememe acizliğiyle birleştiğinde kendisine kolay kurbanlar arayan faşizan ve yıkıcı bir hezeyana dönüşüyor. Gazete Duvar'da yayımlanan bir söyleşideki analizlere katılmak, katılmamak, eleştirmek, tartışmaya açmak vs. yerine düşmanlaştırıcı bir tutumla saldırmayı ancak Kemalist kesimlerin toplumsal-psikolojik durumuyla açıklayabiliriz diye düşünüyorum.

DÜŞÜNCE KOMİSERLERİ

Nükhet Sirman'ın verdiği söyleşiye dönük ikinci tür tepki, benim "düşünce komiserleri" diye adlandırmayı uygun bulduğum bazı köşe yazarları ve aydınlardan geldi. Yukarıda Birgün yazarı Fatih Yaşlı'nın tepkisine değinmiştim. Yaşlı'ya göre Palu ailesi, neoliberalizmin ve siyasal İslam'ın, yani "yeni Türkiye'nin" yarattığı bir "ucubeydi"; Palu ailesini bu perspektif dışında ele almak "düşünsel sahtekârlık" ve "gericilik" anlamına geliyordu.

Akademisyen ve yazar Kansu Yıldırım da tartışmaya attığı şu tweet dizisiyle katıldı:

"Gazete Duvar, Radikal 2'yi de geride bıraktı. Adım adım gericilik ve yobazlığın nerelere varacağını anıtı olan Palu ailesi üzerinden modernizm karşıtı özcülük eşliğinde akraba evliliği olumlamaya vardırıran muazzam bir eşik atlamışlar. Cidden Boğaziçi Sosyoloji kapatılsın..."

"Palu ailesi vakasının temel yapı taşında Cumhuriyet'in akraba evliliğini yasaklaması değil; siyasal İslam'ın cincilikle hurafelerle en koyu patriyarkal ve gaddar boyutlarıyla bir aileyi nasıl karanlığa gömdüğü söz konusudur. Bundan söz etmeden bilimsel analiz yapılmış olmaz."(5)

Kansu Yıldırım da Fatih Yaşlı'yla benzer bir bakış açısını benimsiyordu. Önce söyleşiye yer veren, muhalif internet yayıncılığı alanında başarılı bir örnek sayılması gereken Gazete Duvar'ı "liberallikle" suçluyor, Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nü bu tür analizlere yataklık ettiği için zararlı bir kurum olarak görüyor, ardından da siyasal İslam'dan söz etmeden analiz yapmaya kalkışanların "bilimsellik ruhsatı" alamayacağını söylüyordu.

Dış politika yazarı Ceyda Karan da tartışmaya katıldı ve Nükhet Sirman'la yapılan söyleşiyi attığı bir tweetle şöyle nitelendirdi:

“Palu ailesinden çok daha tehlikeli, tüyler ürpertici bir zihniyetin tezühürlerini görmek için ibretlik söyleşi”(6)

Yazının konusu olmamakla birlikte kısaca şu noktaya değinmenin faydalı olacağını düşünüyorum: AKP iktidarının seküler toplum üzerinde kurduğu siyasal İslamcı baskıya ve Cumhuriyet'in sağladığı önemli ilerlemelerin adım adım geri alınmaya çalışılmasına tepki göstermek başka bir şeydir; genel anlamda modernizme veya Türkiye'de yaşanmış haliyle modernizm tecrübesine bu kadar sadakatle sahip çıkmak başkadır. Türkiye'de modernist tecrübenin gerek dinsel ve mezhepsel gerekse etnik ve kültürel alanda nasıl bir tekçilik yarattığı, ülkenin bugün içinde bulunduğu kültürel ve düşünsel çoraklıkta bu “modernist” (merkeziyetçi-tekçi diye de okunabilir) uygulamaların büyük payı olduğu ne çabuk kulak arkası ediliyor! Entelektüel bakış, değişen siyasi konjonktürle birlikte kışkırtılan, önemli ölçüde irrasyonellik ve fanatizm de içeren sözüm ona kamplaşmaların üzerine çıkabilmeyi gerektirir.

Yine de burada karşı karşıya bulunduğumuz fenomen, entelektüel bir tartışma veya kutuplaşma değildir. Muhafız cenahta verimli bir tartışma ortamının şekillenmesinin, dolayısıyla aydınlanmanın ön şartının önüne dikiliveren son derece sağlıksız dinamiklerle karşı karşıya bulunuyoruz. Bu yazının amacı da bir söyleşiden ve onu izleyen linç kampanyasından yola çıkarak bu dinamikleri teşhir etmek, eleştirmektir. Sözümlendiğim dinamiklerin başlıca özellikleri şunlardır: dürüst bir entelektüel tartışmadan kaçınmak, farklı görüşleri düşmanlaştırmak, kamusal alanda dile getirilen analizlere “bilimsellik” ruhsatı vermek ya da vermemek, kendini devlet yerine koyarak gözdağı vermek. Bunların, zengin düşünsel temelleri olan gerçek bir muhalefetin şekillenmesinin önündeki engellerden birisi olduğuna dikkat edelim.

(1) Fatih Yaşlı'nın 14 Ocak 2019 tarihli tweet dizisi. https://twitter.com/fatih_yasli/status/1084854206991908865

(2) Bkz. Fatih Yaşlı'nın aynı tweet dizisi. Ayrıca F. Yaşlı 16 Ocak 2019'da Birgün'de yayımlanan yazısının son paragrafında aynı görüşleri ve suçlamaları yineler. Yaşlı'ya göre, Palu ailesi fenomeni “Yeni Türkiye'nin yarattığı bir ucubedir” ve “bunu görmemek hem düşünsel sahtekârlık hem de düpedüz gericilik anlamına” gelmektedir. Bkz. “Palu Ailesi Yeni Türkiye'dir”, https://twitter.com/fatih_yasli/status/1084854206991908865

(3) Yaygın kanının aksine akraba evlilikleri sakat çocukların dünyaya gelme olasılığını ancak sınırlı bir oranda arttırıyor. İlkel toplumlarda ensestinin tabu sayılması ve bireyin giderek kendi dar grubu dışından eş bulması (dışevlilik), akraba evliliklerinin sakat çocuk sayısını bariz şekilde arttırmamasından değil, küçük insan topluluklarının, dışevliliklerin sağladığı hisimlik ve ittifak ilişkileri sayesinde genişleme gereksinmesinden kaynaklanır.

(4) Benzer görüşlerin yer aldığı, benim de faydalandığım bir yazı için bkz: Ohannes Kılıçdağı, “Akraba evliliği bahane, maksat bağcı dövmek”,

(5) <https://twitter.com/search?q=from%3AKansuYildirim%20palu&src=typd>

(6) <https://twitter.com/ceydak/status/1084024960190947328>

Muhalefetin kusurunu Suriyelilerde arayanlar

Türkiye toplumunda mültecilere dönük önyargılar çok yaygın, Türkiye'deki kutuplaşmayı aşan, toplumun pek çok kesimini birleştiren neredeyse tek bir olgu var: Mülteci düşmanlığı. Muhalefetinden iktidarına, hatta muhalifinden iktidar destekçisine herkesin Suriyelileri sevmemek için bir sebebi var. "Asla ırkçı değiller ama..."

CAN IRMAK ÖZİNANIR

Dünyada yükselen sağ dalganın kendini meşrulaştırmak için kullandığı en büyük taktik, başta Suriye'deki savaştan kaçanlar olmak üzere göçmenleri hedef göstererek ırkçılığı körüklemek ve geniş kitlelerin çökmekte olan neoliberalizme karşı öfkesini sisteme değil de göçmenlere yöneltmesini sağlamak.

Neredeyse dünyanın her yerinde göçmen karşıtı argümanlar aynı: İşlerimizi çalıyorlar, medeniyetten uzaklar, yüksek sesle konuşuyorlar, ülkelerinde savaşmak yerine "ülkemizde" keyif çatıyorlar, istisnasız hepsi cihatçılar, haydi biraz insafılı olalım potansiyel cihatçılar. Türkiye toplumunda da mültecilere dönük önyargılar çok yaygın, Türkiye'deki kutuplaşmayı aşan, toplumun pek çok kesimini birleştiren neredeyse tek bir olgu var: Mülteci düşman-

lığı. Muhalefetinden iktidarına, hatta muhalifinden iktidar destekçisine herkesin Suriyelileri sevmemek için bir sebebi var. “Asla ırkçı değiller ama...” daha İnce düşünenleri “davulla zurnayla” göndermekten” söz ediyor, düşük profilli olanları “kulağından tutup atmaktan”.

Birkaç yıl önce –çoğu örnekte hâlâ-, Batı’ya göç eden Kürtler veya Romanlar için kullanılan pek çok argümanın bugün Suriyeliler için kullanıldığını tespit etmek mümkün. Türkiye’de ezilenlerin, ayrımcılığa maruz bırakılanların defalarca deneyimlediği gibi söz her zaman sözde kalmıyor. Yeni 6-7 Eylül 1955’lerin, 1934 Trakya olaylarının, 1978 Maraş, 1980 Çorum, 1993 Sivas katliamlarının potansiyel provaları yaşanıyor. Mahalle arasında çoğunlukla nasıl yaşandığı belli olmayan bir kavga o mahalledeki, bazen şehirdeki bütün mültecilere mal ediliyor, “mahalle sakinleri” sokaklara dökülüyor, evlerin, işyerlerinin camları kırılıyor, Suriyeliler, Afganistanlılar veya o anki öfke tarafından “onlara” benzetilen kim varsa mahalleyi, şehri terk etmek zorunda bırakılıyor.

Suriyelilerin bir araya gelip yılbaşı kutlamaları, denize girmeleri, eğlenmeleri bile olay oluyor. Hemen sosyal medyada etiketler açılıyor, “Ülkelerinde’ Suriyeli istemeyenler” ortalığı kaplıyor. Aralarında bazıları daha “hoşgörülü” çıkıyor. Onlar asla Suriyelilere karşı değiller, eğlenmek, gülmek, denize girmek, aşık olmak, arkadaş edinmek, sohbet etmek gibi insani duygular yaşamalarına karşılar sadece...

Yoksulluğun, doların yükselmesinin, patlayan bombaların, kadınların tacize uğramalarının, öldürülmelerinin, bulaşıcı hastalıkların, Türkiye medyasının çok sevdiği tabirle “gerginliğin” sorumlusu hep Suriyeliler. Öyle ya, Suriyeliler, Türkiye’ye gelmeden önce bizler buralarda huzurlu, kutuplaşmamış, imtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir kitle olarak şen şakrak yaşıyorduk.

GÖRDÜĞÜ MUAMELEYE MÜSTAHAK OLANLAR

Aydın Selcen, Gazete Duvar’daki yazısında Suriyeliler yüzünden başımıza gelenlerin yeni bir veçhesine dikkatimizi çekiyor. Selcen, yılbaşında Suriyelilere gösterilen yaygın ayrımcı tepkiye muhalif saflardan gelen tepkiyi -her ne kadar bu tepkiler cılız da olsa- zararlı görmüş olacak ki tüm muhalifleri uyarıyor: “İşiniz Suriyelilere üzülme ye kaldı”.

Son derece yukarıdan bir üslupla yazılan yazıda Selcen, Türkiye’de ifade özgürlüğü yokluğundan tutuklamalara, KHK’lardan yoksulluğa, Kürt sorunundan, Türkiye’nin Suriye’ye dönük operasyonlarına her alandaki muhalefet

// Paris saldırılarının hemen ardından “Sol Radikal Batılı Kökenlerine Sarılmalı” başlıklı bir yazı yazan Žižek, serbest dolaşım hakkının ortadan kaldırılmasını, mültecilerin büyük bir kısmının ifade özgürlüğü, hoşgörü gibi Batılı değerlerle barışık olmadığını, solun mültecilere bu değerleri dayatması gerektiğini “sınıf mücadelesi” gibi sözlerle sol bir sosa bulayarak anlatıyordu.

eksikliğini Suriyelilere dönük ırkçılığa ve ayrımcılığa ses çıkaran bir takım “hümanistlere” bağlıyor.

Selcen, bütün bunlara muhalefet etmekle kendi deyişiyle “Suriyelilere üzölmek” arasındaki mantıksal bağı gösterme zahmetinde bulunmuyor ama “Suriyelilere üzölenlere” üzölüyor. Yine kendi dediğı gibi “gördüğümüz muameleye müstahak olan” bizlerden bu sırrı kendimizi çözmemizi bekleyecek kadar da yüce gönüllü davranıyor. Aşağıda bu yüce gönüllülüğe aynı şekilde cevap veremeyerek Selcen’in argümanlarının yanlış ve tutarsız olduğunu göstermeye çalışacak olmamı lütfen gördüğüm muameleye daha da müstahak olma çabası olarak görünüz.

DEĞERLERE YASLANMAK

Öncelikle farklı şekillerde de olsa ifade özgürlüğü gibi değerlere yaslanarak mülteci haklarına savunanlara çatmak pek orijinal bir şey değıl. Avrupa’nın, ifade özgürlüğüne aşklarıyla tanınan aşırı sağcılar bu konuda pek mahirler, mültecilerin Avrupa’nın ifade özgürlüğü gibi değerlerini benimsemediklerini, bu sebeple mültecilerin gelişinin Avrupa’da bir medeniyet krizine yol açacakları türünden argümanları sürekli dillendiriyorlar. Bu grupların içinde Neonazilerin de yer aldığı bilinen Almanya’daki Pegida gibi örnekleri cinsiyetçilik karşıtlığını da mülteci karşıtlığının bir türüne indiriyorlar. Onlara göre Ortadoğudan gelen “yabancılar” kadınları taciz ediyorlar. Aşırı sağcıların Fransadan Marine Le Pen önderliğinde Avrupa Parlamentosu’nda kurdukları grubun adı da aynı “değerler” argümanına uygun: Uluslar ve Özgürlükler Avrupa’sı.

Göçmen veya mülteci karşıtlığının sadece aşırı sağ ile sınırlı kaldığını sanmayalım. Solun dünyadaki en önemli isimlerinden Slavoj Žižek de bir süredir “Mülteciler hoş geldiniz” pankartı açan Avrupalı solcuları “iki yüzlü sol liberallikle” itham ediyor. Paris saldırılarının hemen ardından “Sol Radikal Batılı Kökenlerine Sarılmalı” başlıklı bir yazı yazan Žižek, serbest dolaşım hakkının ortadan kaldırılmasını, mültecilerin büyük bir kısmının ifade özgürlüğü, hoşgörü gibi Batılı değerlerle barışık olmadığını, solun mültecilere bu değerleri dayatması gerektiğini “sınıf mücadelesi” gibi sözlerle sol bir sosa bulayarak anlatıyordu.

Selcen, yer yer Suriyelilerin, Afganistanlıların AKP’li olduğunu ima eden cümleler kursa da kuşkusuz mültecilerin ifade özgürlüğüne düşman oldukları yönünde bir argüman kullanmıyor. Ancak yukarıdaki örneklerde olduğu gibi ifade özgürlüğü, insan hakları gibi değerleri kabul eden bir kesimin ortak duyusuna seslenerek mültecilere dönük ayrımcılık ile ilgilenmemelerini salık veriyor. Bunu yaparken bir zamanlar neoliberalerin önerdiği gibi herkese önce “kendi” sorunları ile ilgilenmeyi öneriyor.

'KENDİ' ÖLÇEĞİ

Buradaki "kendi"nin hangi ölçęi ifade ettiğinin sorgulanması yazının niteliğine ilişkin önemli bir sorunu açığa çıkarıyor. Selcen'in ölçęindeki birim neoliberalizmin önerisindeki "birey" değil, ölçek milliyetçi bir şekilde tanımlanan Türklük veya Müslümanlık da, sol içindeki pek çok tartışmada karşımıza çıkan "ulus-devlet sınırları" ölçęi de değil. Görünüşe göre Selcen, ölçek olarak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve iktidardan şu veya bu şekilde mağdur olanları alıyor. Ancak bu ölçekte de bir istisna var, Selcen haklı olarak, "IşİD'in elinden kaılan Kürt ve Ezidi akrabalarına kucak açanların" mağduriyetinden de söz ediyor. Ancak Esad rejiminden, IşİD'den, Nusradan, ABD, Rusya veya Suriye'yi bombalayan pek çok ülkenin bombalarından, yani savaşın kendisinden kaımış olan pek çok halk, örneğin Türkiye'de yine kendilerine kucak açacak pek çok akrabaları bulunması mümkün olan Araplar ölçek dışında bırakılıyor.

Ölçeğin "vatandaşlık" bağı ile sınırlı oluşunun kendisi ciddi bir sorun zira insan hakları ihlalleri sadece vatandaş olanların başına gelmiyor. Ancak Selcen'in tanımladığı ölçek yukarıda açıklamaya çalıştığım gibi zaten tutarsızlıkla ve aynı ölçüde ayrımcılıkla malûl.

AH şU HÜMANİSTLER!

Yazının tek sorunlu yanı örnekler ve ölçeklerin tutarsızlığı değil, aynı zamanda meseleyi ortaya "Suriyelilere üzülmek" olarak koyması. Selcen, mültecilerle dayanışmayı salt bir etik soruna ve vicdan rahatlatmaya dönük bir tavra indirgerken, Suriyelileri de nesne olarak konumlandırıyor. Mültecilere ilişkin alınan tavrın bir etik boyutu olduğu kesin, üstelik etik ve politika arasında bu kadar keskin ayrımlar yapmak da sorunlu. Ancak Suriyelilerle veya mültecilerle dayanışma, "göz pınarlarımızda biriken yaşları elimizde biçare dürüp büktüğümüz kağıt mendillerle silip, yutkunmak"tan, "Suriyelilere üzülmek"ten, "ağlaşmaktan" veya yazarın birbirlerini ikame eder şekilde kullandığı vicdandan veya hümanizmden doğmuyor.

Öncelikle Suriyeliler ve göçmenler "acınacak" birer nesne değil kendi hayatları üzerinde söz hakkı olan özneler. Düşünüyor, var oluyor, yaşıyor, eğleniyor, üzüyorlar. Örgütleniyor, mücadele ediyor ve yaşamlarını yeniden kuruyorlar.

Yazının başına dönecek olursak, sadece Türkiye'de değil tüm dünyada mültecilerin de dâhil olduğu geniş kitleleri, işçi sınıfını ve ezilenleri cendere altına alan, otoriterliği besleyen ve derinleştiren bir olgu olarak mülteci düşmanlığı yer alıyor. Neoliberal konsensüs çözülürken yerini göçmen düşmanı, ırkçı, sağcı "alternatiflerin" mi, işçi sınıfının, ezilenlerin birliğinin

//

Ölçeğin "vatandaşlık" bağı ile sınırlı oluşunun kendisi ciddi bir sorun zira insan hakları ihlalleri sadece vatandaş olanların başına gelmiyor. Ancak Selcen'in tanımladığı ölçek yukarıda açıklamaya çalıştığım gibi zaten tutarsızlıkla ve aynı ölçüde ayrımcılıkla malûl.

//

mi alacağı sorunu tüm dünyanın temel sorunu. Yani “vicdan”a indirgenemeyecek kadar politik bir tartışmayla karşı karşıyayız: Irkçılıkla ve ayrımcılıkla mücadele etme, aşağıdakilerin, yani tüm ezilenlerin birliğini sağlama sorunuyla...

HEPİMİZ GÖÇMENİZ!

Selcen’in yazısındaki en büyük politik yanlış ise bu noktada baş gösteriyor. Selcen, Türkiye’deki hak ihlallerini, Suriyelilere dönük ırkçılığa ve ayrımcılığa ses çıkarmamanın apolojisi olarak gösteriyor. Üstelik, bunu mültecilerle ilgili kendisine sorulan soruya “Dünya bizim evimizdir” diye cevap veren Selahattin Demirtaş’ı, benim de aralarında bulunduğum ihraç edilen ve pasaportlarına el koyulan, bir kısmı göçmen olmak zorunda kalmış insanları argümanlarının bir parçası kılarak yapıyor. Kimse adına konuşamam ama ben almayayım.

Selcen’in çağrısı 1940’larda McCarthy döneminde ABD’de komünistler başta olmak üzere muhaliflere dönük “cadı avı” yaşanırken, siyahların hak mücadelelerine destek vermek isteyen muhalifleri siyahlara sırt çevirmeye çağırmaya benziyor. Yazıdaki tutum ezilenleri birleştirmeye değil bölmeye, birinin diğerinin yaşadığını görmezden gelmesine dönük bir tutum. Bu tutum iktidarın cenderesinden çıkmak isteyenlerin özgürleşmesine değil, ancak şu veya bu egemenin cenderesinde sıkışmaya yol açar.

Yazar, yukarıdan baktığı için olsa gerek, aşağıda bu cendereyi aşacak birliklerin oluşma olasılığını görmezden geliyor. Oysa yıllardır zam almayan ve çok kötü koşullarda çalışan, Türkiye’li-Suriyeli birleşerek patronlarına karşı mücadeleye atılan saya işçileri kendisine yol gösterebilir.

Göçmenlere dönük ayrımcılığa karşı çıkmak isteyenler ağlamıyorlar, örgütlenmeye de çalışıyor. Bir grup aktivist çeşitli şehirlerde “Hepimiz Göçmeniz” başlığıyla bir kampanya başlattı. Bu kampanyayı yaygınlaştırmak veya göçmenlerle, mültecilerle dayanışmak için farklı yollar geliştirmek elimizde.

Bugün özgürleşmek isteyen herkesin yolu, ırkçılığa ve ayrımcılığa karşı mücadele etmekten, göçmen-mülteci düşmanlığını püskürtmek için birleşmekten geçmeli. Ancak o zaman Tak-sim’de veya herhangi bir meydana özgürce ve eşitçe yan yana durabiliriz.

Duvarlara karşı

Hatun Tuğluk mezarından çıkarıldığından beri aklımda yerin altındaki o duvar. Dine göre, ahlaka göre, şuna göre, bize göre gibi farklı bakmadan insanım diyen kimsenin kabul etmeyeceği bir olay. Eylemin kınanması bu nedenle farklı bir durum, ama ya öldükten sonra bile birbirine karışmak istememe halini ne yapacağız?

ELÇİN AKTOPRAK

Belfast, duvarlar şehri... Kuzey İrlanda'da Katolik ve Protestanlar arasındaki çatışmada ilk olarak 1969'da Britanya Ordusu tarafından inşa edilen duvarlar, 1998'de imzalanan barış anlaşmasına ve bu anlaşmaya dayanarak 2007'den beri destek köstek de olsa yürüyen siyasi sisteme rağmen "barış duvarları" olarak halen dimdik ayakta. İsimleri "barış"tan gelse de, Katolik ve Protestan mahallelerinin bazıları arasında en basitinden mahalle sakinleri birbirlerini taşlamasınlar, en ciddisinden birbirlerini daha fazla öldürmesinler diye inşa edilmişler.

Bu duvarlardan daha az bilineniyse Belfast'tın en büyük mezarlığında, yerin altında. Adeta barış nedir, barış kimindir sorusuna cevap olacak sembolik bir değeri var. Baktığımızda mezarlar arasında yeşil düz bir yol, altındaysa Katolik ve Protestanlar ne kemik, ne toz, ne çamur olarak karışsınlar birbirlerine diye çekilmiş bir duvar.

//

Eğer annenizin cesedini sokaktan alamıyorsanız ya da onu arzu ettiği yere gömemiyorsanız, bunları yapmak için izne ihtiyacınız varsa, orada en temel ihtiyaçlarınızdan mahrum ediliyorsunuz demektir: kimliğinizden, özgürlüğünüzden, dilediğiniz gibi yaşama ve hayatta kalma hakkınızdan. Oysa bu temel ihtiyaçlar müzakere edilemez der, Galtung.

Hatun Tuğluk mezarından çıkarıldığından beri aklımda yerin altındaki o duvar. Dine göre, ahlaka göre, şuna göre, bize göre gibi farklara bakmadan insanım diyen kimsenin kabul etmeyeceği bir olay. Eylemin kınanması bu nedenle farklı bir durum, ama ya öldükten sonra bile birbirine karışmak istememe halini ne yapacağız? Oraya gidenlerin sayısı veya kime nasıl alet oldukları da başka bir mevzu... Ya biz kemikleri, tozu ve çamuru ayırma halini ne yapacağız?

“Öteki”nin sadece yaşayanının değil ölüsünün de gayri insanileştirebildiği zamanlar insanlık suçlarına gebedir. Öldürmek bu ortamlarda tüm yasal ve vicdani sınırlardan muaf gezen bir eylemdir. Cezasızlık serbestliği besler, semirtir. Semirmek, kibri akla düşüren bir eylemdir. Kısır döngü aynı seviyede değil, bir matkap gibi dibe dibe düşmanlığı derinleştirerek ve yerleştirerek yol alır. İyi ve kötü tanımları tarafların kafasında net, bir adım geriden bakınca yer değiştirmiştir. Hakikat aranmaz, yüzleşme gereksiz bulunur; buldukça her dibe çarpma hayretle karşılaşılır ama şiddet her türlüyle çoktan kanıksanmıştır.

Tam da bu kanıksama ve kanıksatma Galtung’un ‘kültürel şiddet’ tanımıyla buluşturur bizi; yani doğrudan şiddetin ve yapısal şiddetin meşrulaştırıcısı, onlardan beslendiği kadar onları besleyen şiddet. İktidarın dili de muaf değildir kültürel şiddetten, medyanın ki ve eğitiminki de. Sokak adları da muaf değildir, anıtlar da. Galtung’a göre kültürel şiddet, varlığın sembolik alanıdır. Bana tanımla deseniz, kötülüğü sıradanlaştırandır; poz poz fotoğraflardan akan, dizi dizi dizilerden sırtandır.

Eğer annenizin cesedini sokaktan alamıyorsanız ya da onu arzu ettiği yere gömemiyorsanız, bunları yapmak için izne ihtiyacınız varsa, orada en temel ihtiyaçlarınızdan mahrum ediliyorsunuz demektir: kimliğinizden, özgürlüğünüzden, dilediğiniz gibi yaşama ve hayatta kalma hakkınızdan. Oysa bu temel ihtiyaçlar müzakere edilemez der, Galtung. Hak savunucusuysanız herkes için savunmanız gereken haklardır bunlar, çünkü insan olmanızdan kaynaklıdır, aslında insanlığın temel ihtiyaçlarıdır. Barış çalışmaları kültürel şiddetin arkasındaki yapısal şiddetin ve güvenlikçi kültürden beslenen doğrudan şiddetin maskesini düşürmek için çalışmalıdır diye de ekler. Çünkü, kültürel şiddet taraflara bir gerginlik veya çatışma içinde var olan şiddet türlerinin yanlış olmadığı hissini yerleştiren ve yerleştiği yer, ya da şöyle diyelim hedef kitlesi, verdiğimiz ve vereceğimiz örneklerde toplumdur. Toplum, yani aşağıdan inşa edilmesi gereken kalıcı bir barışın biricik öznesi. Sınıftan cinsiyete, milletten dine farklılıklarla ve bu farklılıkların eşitsizliği olarak tanımlayabileceğimiz yapısal şiddetle hemhal olan toplum. Eşitsizliği kimi zaman dinle, kimi zaman milliyetçilikle, kimi zaman cinsiyetçilikle kutsayan, meşrulaştıran. “İnsanlar ölmüş, bizden değilmiş, yuhlayalım” şiddetinin zemininde öldürmeyi sıradanlaştıran ve doğrudan şiddeti hep “kendince” anlayan toplum.

Belfast’taki o mezarlıktaki yeşil yol negatif barışın sembolüdür aslında: çatışma yok uzun süredir Kuzey İrlanda’da iki taraf arasında.

Ama yerin altındaki duvar yok mu o duvar? İşte o da başka bir yokluğun simgesi, pozitif barışın yokluğunun, yukarıdan inşa edilen ile aşağıdan inşa edilenin henüz buluşmadığının. Barış süreçlerinin zahmetli, sancılı olduğunun göstergesidir. Barış için sadece silahların susmasının yeterli olmadığını, yukarıda birilerinin el sıkışmasının sadece bir adım olduğunun, aşağıdan desteklenmeden barışı tutan iplerin her zaman yeni çatışmalara gebe olduğunun. Lakin negatif barış en azından bir umut halidir de. Doğrudan şiddetin azaldığı veya kalktığı bir ortamda yapısal ve kültürel şiddetin giderilmesi için gerekli adımların atılması için bir alan açılır.

Bu alan AKP döneminde Kürt meselesi bağlamında iki kere açıldı: 1999-2004 ve 2013-2015 arasında. Lakin bu dönemler barış 'çatışmasızlık' olarak tanımlanarak heba edildi. Halklar arasında karşılıklı güvene dair aşağıdan barış inşasını destekleyen adımlar atılmamakla kalmadı, atılmadı. Sonra yukarıda ipler koptu, aşağısı hepten dağıldı. Sadece Kürt meselesi bağlamında değil, her siyasi mücadele alanını "biz" ve "onlara" bölerek kutuplaştıran iktidar karşısında muhalefet de ya aynı söyleme sıkışıp kaldı ya içeri alınarak sesi bastırıldı ve yok sayıldı. Hak mücadelesi güvenlik sorunu olarak ceza konusu haline gelirken, zaten zayıf olan sivil toplumun önü hepten kesildi. TBMM Çözüm Komisyonu'nun raporunda şöyle yazıyordu: "Cumhuriyet tarihi Kürt meselesinin sadece güvenlik eksenli politikalarla çözülemeyeceğinin örnekleriyle doludur." Örneklere örnek ekleye durulurken yapılan "pekiştirme" de 2015'ten bugüne neredeyse 3000 kişi hayatını kaybetti. Kısır döngünün matkabı iyice derine yerleşti.

Herkes yazdı, ben de yazayım. Bölünmeyi bölünmeye en çok karşı olanlar besledi. Çünkü zihinlerdeki kutuplaşma davranışsal kutuplaşmayı hem tetikler hem de meşrulaştırır. Çünkü 'kendi kaderini tayin' denilince nasıl ki tek anlaşılması gereken ayrılma değilse, bölünme denilince de en önemlisi topraklara dayanan sınırların ayrılması değildir. Ayrılma ve bölünme her insanın en temel ihtiyaçlarını "öteki"ne layık görmediğiniz anda kök salıyor zaten; sonrası dünyalık işler: kim kimi nasıl yendi, öldürdü, bastırdı? Bu nedenle de ne Belfast'taki mezarlık tek bir sembol ne de Türkiye'de ilk kez cenazelere saldırıldı...

Şu dönemde kültürel şiddetin diline yönelik tek araç kültürel barışın dilini inatla inşa etmek olmalı, her şeye rağmen. Şiddetin her üç boyutuyla hüküm sürdüğü bir iklimde cesaret şiddetsizliği savunmakta, hiçbir şey yapamıyorsan kendine dönüp bakmakta, adaleti ve hakikati herkes için savunmaya devam etmekte, her bir olaya şaşırılmaya devam ederek kanıksamaya direnmekte. Tüm bunları yazdıktan, okuduktan sonra kendini de ikna etmekte.

Barış kimindir? Barış bizimdir. Barış nedir? Barış, eceliyle ölmek ve birlikte huzur içinde gömülmeaktır.

//

Bölünmeyi bölünmeye en çok karşı olanlar besledi. Çünkü zihinlerdeki kutuplaşma davranışsal kutuplaşmayı hem tetikler hem de meşrulaştırır. Çünkü 'kendi kaderini tayin' denilince nasıl ki tek anlaşılması gereken ayrılma değilse, bölünme denilince de en önemlisi topraklara dayanan sınırların ayrılması değildir. Ayrılma ve bölünme her insanın en temel ihtiyaçlarını "öteki"ne layık görmediğiniz anda kök salıyor zaten; sonrası dünyalık işler: kim kimi nasıl yendi, öldürdü, bastırdı? Bu nedenle de ne Belfast'taki mezarlık tek bir sembol ne de Türkiye'de ilk kez cenazelere saldırıldı...

Ulusalçılık küreselciliği dövüyor

Gerçekten güzel bir fotoğraf. Yashar Ali'yi bu karede nelerin, nasıl etkilediğini tahmin edebiliyorum. Tek başına bir adam. Siyah bir polis memuru. Arkada ise yüzleri seçilemeyen, boş gezenin boş kalfaları, bir araba dolusu beyaz çöp. Kahramanımız, o şişko ve çirkin beyazları, aslan yürekli anti-faşistlerden sopa yemesinler diye koruyor. Oysa bırakacaksın... Ne halleri varsa görsünler, değil mi? Ama kahramanımız bırakmıyor. Çünkü siyah bir adam beyaz bir kalabalıktan ahlaken daha üstün. Yashar Ali'yi gayet iyi anlamakla birlikte, onun gördüklerini görmedim fotoğrafta. Ne gördüm?

KORKUT DUMAN

Charlottesville olaylarının patlak vermesiyle beraber sosyal medyada meşhur olan bir fotoğraf var. Fotoğrafta, arka planda bir grup ırkçı gösteri yaparken, ön planda onların güvenliğini sağlayan tek başına siyah bir polis memuru görülmekte. Amerikalı gazeteci Yashar Ali bu kareden çok etkilenmiş olmalı ki, o anı ölümsüzleştireni Pulitzer Ödülü'ne layık gördüğünü anons ederken, bir yandan da bu fotoğrafı bize heyecan ve duygu dolu sözlerle özetliyor: (1)

“Siyah bir polis memuru, kendisini ilk fırsatta boğazlayacak bir grup insanı koruyor. İnanılmaz!”

Gerçekten güzel bir fotoğraf. Yashar Ali’yi bu karede nelerin, nasıl etkilediğini tahmin edebiliyorum. Tek başına bir adam. Siyah bir polis memuru. Arkada ise yüzleri seçilemeyen, boş gezenin boş kalfaları, bir araba dolusu beyaz çöp. Kahramanımız, o şişko ve çirkin beyazları, aslan yürekli anti-faşistlerden sopa yemesinler diye koruyor. Oysa bırakacaksın... Ne halleri varsa görsünler, değil mi? Ama kahramanımız bırakmıyor. Çünkü siyah bir adam beyaz bir kalabalıktan ahlaken daha üstün.

Yashar Ali’yi gayet iyi anlamakla birlikte, onun gördüklerini görmedim fotoğrafta. Ne gördüm? Amerikan anayasasının ilk maddesinin onlara verdiği hakkı kullanan bir grup Nazi’yi ve onlar bu anayasal haklarını egzersiz edebilsinler diye görevini sorgulamadan yerine getiren siyah bir polis memurunu gördüm. Ve bu kompozisyon, tüm öğeleriyle, tombul Nazileri de dahil, Amerika’nın neden GREAT olduğunu anlatmalı bize, bence.

Aynı fotoğraftan ne kadar farklı iki yorum çıkıyor görüyor musunuz? Doğal ama. Çünkü Ali’nin sosyal medya profilini şöyle bir gezerseniz, Huffington Post (liberal sol) ve Mother Jones (sol) gibi medya kanallarında yazdığı bilgisine ulaşıyorsunuz. İsmi de Müslüman’a çalıyor. Yani fotoğrafta kendisine ve kendi gibi olanlara yönelik doğrudan bir tehdit gördüğü kesin. Fotoğrafa bakışı, haklı olarak son derece duygulu, ama bir o kadar da rasyonel.

Fakat inanın, benim de empati yoksunu şerefsiz sağcının biri gibi (böyle değilim tabii ama) görünmek için kendime göre geçerli sebeplerim var. 2008’de internet, telif hakları, ifade özgürlüğü üzerine yazılarımı topladığım bir kişisel sitem vardı. O dönemde Korsan Partisi’ne bir angajmanım olduğunu da söylemeliyim. Yazıp çiziyordum. Sonra 2009’da Japon pornografisi üzerine ifade özgürlüğümü kullanarak yazdığım yazılar yüzünden Türkiye’de mahkemeye çıktım. Altı aydan iki yıla kadar hapis istendi hakkımda. Gerçi beraat ettim, geçti gitti. Ha şunu da ekleyeyim; biraz tembelimdir de. İfade özgürlüğü, negatif bir hak olduğundan savunması çok kolay. Bana uyuyor. Siz de zora gelemiyorsanız tavsiye ederim. Hiçbir şey yapmamanız yeterli. Biri bir yere bir şey yazmış veya megafonu eline almış, Allah’a, kitaba, Fenerbahçe’ye küfür mü ediyor? Hiçbir şey yapma. Çok kafan ağrırsa ellerini cebine sok, arkanı dön git. İfade özgürlüğünün şampiyonusun.

Tabii itiraf etmeliyim, Yashar Ali’nin fotoğrafla kendini özdeşleştirdiği hikayesi benimkinden daha dokunaklı. Daha içten vuruyor. Şöyle diyeyim: İkimiz de 17 yaşında olsak ve Büyük Virginia Gölü’nün kıyısında bir gençlik kampına katılsak,

akşam kamp ateşinin etrafında marşmelolarımızı ısıtırken bir yandan da bu fotoğrafta ne bulduğumuzu anlatsak, bütün kızlar Yaşar'ın boynuna dolanıverirdi. Ben de ırkçı diye damgalanır, yalnız bırakılırdım. Ve bilin bakalım; kampı basan motorlu tereli sapığın ilk kurbanı kim olurdu? (İpucu veriyorum: Filmin son sahnesinde Yaşar'ın ponpon kızı öpmesi gerekiyor.)

Şimdi bu noktadan sonra biraz ciddileşelim. Çünkü akıllı, mantıklı, okuyan, düşünen iki insanın aynı enformasyonu aldıkları halde neden bu kadar farklı ve hatta birbirine zıt şeyleri öne çıkardıklarını açıklamamız gerekiyor. Bunu açıklayacağız ki, Brexit'i, Trump'ın seçilişini ve Avrupa'da yükselen aşırı sağı açıklayabilelim. Yahu onu gayet güzel açıkladılar defalarca demeyin. Çoğu, dolaptaki eski yemeği tekrar tekrar önümüze sürdü. Bize bu konuda asıl yardımcı olacak kişi, Amerikalı sosyal psikolog Jonathan Haidt.

Haidt diyor ki; solcu, sağcı, dindar, ateist olmanız fark etmez. Hepinizin kutsalları var. Biz bu kutsalları totem yapıp, etraflarında dönüyormuşuz. Erdoğan, Mustafa Kemal, Apo, devrim şehitleri, Kerbela şehitleri, Mehmetçik, Adam Smith, Süleyman Seba, bayrak, antikapitalizm, peygamber, vatan, Karl Marks. Hasımlarımızın bizim değerlerimize, idollerimize, liderlerimize saldırmasını ancak belli bir yere kadar tolere edebiliyormuşuz. Bak, kesinlikle doğru bu. Bir grup sosyalist, geçen hafta Twitter'da bir mizah hesabının arkasındaki kişileri dövmek ve içeri attırmakla tehdit ediyordu. Twitter hesabı devrim şehitleri ile mi ne dalga geçmiş.

Biz yine de Ku Klux Klan'ın 2017'de yeniden hortladığı Charlottesville'den uzaklaşmalıyım.

ULUSALCILIK, KÜRESELÇİLİĞİ NEDEN DÖVER?

Kesin döver. Ama ona geçmeden önce Batı toplumlarının son kırk, elli yıldaki baş döndürücü değişiminin üç evreli kısa özeti gerek bize:

İlk evre; küreselciliğin yükselişi.

Refah ve zenginlik artıp sosyal devlet de vatandaşlarının etrafına güvenlik ağlarını ördükçe, değerlerimiz değişti. Yiyecek ekmek, altında barınacak çatı bulma savaşımızın yerini gri ve anonim kalabalıklardan (Türkiye'de adına çomar diyorlar) ayrışma çabamız, biricik ve farklı olan kendimizi gerçekleştirme mücadelemiz aldı. Çocuklarımızı doyurmak, hasta ana babamıza bakmak zorunda değiliz. Onu sosyal güvenlik sistemi hallediyor. Biz de zaman fazlalığından, hayatımızda ayağımızı basmadığımız ve belki ölene kadar da basmayacağımız coğrafyalarda yaşayan fillerin dişleri, kaplanların erkeklik organları için mücadeleler

//

Haidt diyor ki; solcu, sağcı, dindar, ateist olmanız fark etmez. Hepinizin kutsalları var. Biz bu kutsalları totem yapıp, etraflarında dönüyormuşuz. Erdoğan, Mustafa Kemal, Apo, devrim şehitleri, Kerbela şehitleri, Mehmetçik, Adam Smith, Süleyman Seba, bayrak, antikapitalizm, peygamber, vatan, Karl Marks. Hasımlarımızın bizim değerlerimize, idollerimize, liderlerimize saldırmasını ancak belli bir yere kadar tolere edebiliyormuşuz.

//

veriyoruz. Geleneklerimizden kopuyor, dünyaya açılıyor. Amerikalılık gibi mono kimlikleri bırakıp, çok kimlikli, açık fikirli dünya vatandaşları oluyoruz.

İkinci evre; üçüncü dünyadan göç, küreselciler ve ulusalcıların arasını daha da açtı

Bana kalırsa, kendisine sunulan 58 adet yeni cinsel kimlik arasından “değişken cinsiyetli unicorn” olmayı seçen mavi saçlı hamile birey ile sosyal medya profilinde kedi annesi yazan bir travestinin kilisede evlenmekte ısrar etmesi de başından beri pek iyi bir fikir değildi. Ama asıl zurnanın zırt dediği yer, küreselcilerin aktivistleriyle, düşünce kuruluşlarıyla, köşe yazarları, akademisyenleri ve politikacılarıyla bir olup, dünyanın tüm vatandaşlarının valizlerini toplayıp Batı’ya taşınmalarının temel bir insan hakkı olarak görülmesi gerektiğini dayatmaları oldu. Bu dayatmanın son yıllarda Batı ülkelerinin resmi göç politikalarına belli ölçülerde yansımalarını söyleyebiliriz. 11 Eylül’den sonraki on yıllık süreçte Amerika’daki Müslüman nüfusunda yüzde 67’lik bir artış olduğunu not olarak düşelim mesela. Demografideki bu değişim, söz haklarını ve kiliselerini unicorn’lara kaptıranlardan başka kimsenin derdi olmadı. Ta ki “Turuncu Saçlı Adam” gelene kadar.

Siyaset bilimci Karen Stenner’in 2005 yılında çıkmış, The Authoritarian Dynamic adlı bir kitabı var. Grafikler, analizler, diğer akademik çalışmaların karşılaştırılmalarıyla dolu ağır bir kitap bu. Ana fikri şu: İnsanlarda otoriterliğe eğilim, sabit bir karakter ve davranış biçimi değil. Dinamik. Dinleniyor. Kendini gizliyor, ortaya çıkmıyor. Ta ki dışarıdan bir etki ile uyarılıncaya kadar.

Stenner, otoriterliğe meyilli karakterin tanımını yeniden yaparken birçok deneye başvurdu. Bunlardan bir tanesi, Amerikalı deneklerine ülkelerinin değişim geçirdiğini anlatan uydurma haberler okutmaktı. Bu haberleri de iki kategoride hazırladı Stenner. Birinci kategorideki haberler, Amerika’daki değişimin vatandaşların farklı değer yargılarını gittikçe birbirine yaklaştırdığını yazıyordu. Otoriterliğe meyilli olan denekler bu kategorideki haberi okuduklarında otoriterliğe meyilli olmayan diğer deneklerden farklı tepkiler göstermediler. Ancak okutulan ikinci kategorideki haberler, ülkenin değişirken insanların da değer yargılarında birbirlerinden uzaklaştıklarını gösterdiğinde, otoriterler bu sefer ırkçı tepkiler veriyorlardı.

Değer yargıları demografiyi değiştiriyor. Değişen demografi de değer yargılarını değiştiriyor, herkesi daha da uçlara atıyor. Orta diye bir yer kalmadı. Bir uçta değilsen, öteki uçtasın. Kutuplaşma bu.

Son evre. Ve şimdi savaş başladı.

//

Değer yargıları demografiyi değiştiriyor. Değişen demografi de değer yargılarını değiştiriyor, herkesi daha da uçlara atıyor. Orta diye bir yer kalmadı. Bir uçta değilsen, öteki uçtasın. Kutuplaşma bu.

Son evre. Ve şimdi savaş başladı.

Charlottesville'de yürüyen beyazların nasıl haykırdıklarını duyduğunuz mu? "You will not replace us", yani, "bizi yok edemeyeceksiniz" diyorlardı. "Yerimize de başkalarını koyamayacaksınız".

11 Eylül'den sonra Amerika'ya Müslüman göçmen alımındaki süratlenen artışın arkasında ne var diye merak etmiyorum. Ülkedeki 15 milyon illegal Hispanik göçmenin faydasını, zararını tartışmıyorum. Sadece "Elitler" olarak adlandırılan Hillary Clinton ve medyasının, entelektüellerin, akademisyenlerin, eğitimlilerin ve şehirlilerin 8 Kasım 2016 gecesine kadar bu demografik değişimden medet umduklarını, bu değişimi desteklediklerini, bu değişimin propagandasını yaptıklarını hatırlamalıyız diyorum. Demokrat Parti, uzunca zamandır bu değişimi istatistiklerle ortaya dökerek, överek ve şişirerek Amerikan halkıyla paylaşıyor "Gelecek bizim. Amerika bizim" mesajı veriyordu. Karpuz eşekten öyle bir düştü ki, hâlâ kendilerine gelemediler. Paramparça oldu dünyaları.

Google'a Yashar Ali'nin yazılarını gönderdiği medya organlarının isimlerini, yanlarına "white people" yazarak bakın. Beyazların aşığılanmasını, horlanmasını okuyun. İlerici ve demokrat, saygın medya kanallarındaki "eğitimsiz beyazlar büyük sağlık problemleri yaşıyor ve erken ölüyorlar. Birkaç yıl sonra ırkçılık problemimiz kalmayacak" müjdesini veren yazıları okuyun.

Beyazlara beyaz olduklarını sürekli hatırlatırsanız ve onlara cehennemin dibine kadar yolunuz var, yok olun dersiniz, onlar da beyaz azınlık olduklarının bilincine varırlar nihayet. Ve beyazlar hâlâ ülkedeki en büyük azınlık.

Bir bilgiye göre Amerika'da 300 milyon adet kayıtlı silah var. Bu silahların çok ama çok küçük bir bölümü mavi saçlı unicorn'larda veya pempe kukuletalı anti-Trump göstericilerinde. İşler daha da kötüye giderse kamufraj giysili adamların renkli hedefleri tutturması hiç de zor olmaz.

Yine de karamsar olmamız gerektiğini düşünüyorum. Ben Stockholm'da en son Nazi'yi on sene önce gördüm. Charlottesville'de 300, 500 Nazi yürüdü. Trump'ın oyları 60 milyon. Hiç kuşkusuz onların içinde de bir bölümü ırkçı. Ama çok büyük bir bölümü değil. Aslında birçoğu Amerika'nın diğer ülkelerden üstün olduğunu savunmuyor. Sadece özel ve biricik olduğunu söylüyorlar. Onu özel ve biricik yapan şeyleri belli bir ölçüye kadar korumak istiyorlar. Renkliler, bu kesim ile ortada buluşabilirse, Charlottesville Nazileri azınlıkta kalacak. Ama elitler bugüne kadar tuttıkları yolda giderlerse, her bir Charlottesville, bir öncekinden kalabalık olur.

//

Beyazlara beyaz olduklarını sürekli hatırlatırsanız ve onlara cehennemin dibine kadar yolunuz var, yok olun dersiniz, onlar da beyaz azınlık olduklarının bilincine varırlar nihayet. Ve beyazlar hâlâ ülkedeki en büyük azınlık.

//

Türkiye Soğuk Savaş'ın Avrupa'sı olur mu?

Yeni dengede Türkiye Soğuk Savaş'ın Avrupa'sı gibi olacak. Yani dengedeki en önemli nokta. Tahterevallı misali. Ne yöne kayarsa o taraf rakibine karşı üstünlük elde edecek. Lakin bu plana karşı çıkanlar var tahmin edebileceğiniz gibi. Çin ve Avrupa. Son seçimle derin ABD'nin gücünü eline iyice alan İngiltere, Avrupa'ya açıkça resti çekti. Avrupacılık oynamaya son verdi. Ama majestenin Avrupa liderliğine oynadığı şu sıralarda bu yarıştan çekilmediğini de bir kenara not edelim.

ALİ ÖZHAN

NATO-Rusya gerilimi tırmanıyor. ABD Avrupa'ya eğitim amaçlı F-35'ler gönderiyor. Polonya'ya asker yığıyor. Amaç ne? Savaş mı?

En son ABD'nin Suriye saldırısı gerilimi artırmıştı. Yeni bir Soğuk Savaş dönemine mi giriyoruz? Dünya yine diken üstünde mi duracak?

Hem "evet" hem "hayır" diye cevap verebiliriz bu sorulara. En başta amaç asla savaş değil. NATO-Rusya savaşmaz, savaşamaz. Amaç bu değil. Amaç başka.

İki kutuplu dünyada yani Soğuk Savaş'ta, ABD ve Rusya'nın birbirlerine karşı izledikleri politikalar bu iki süper gücün

savaşmasını önlemişti. Neydi bu politikalar?

ABD ve Sovyetler İkinci Dünya Savaşı'nın galip devletleri olarak yükselişe geçmişler, dünyayı da peşlerinden sürüklüyorlardı. İki dünya savaşıyla iyice yıpranan dünya, üçüncü bir savaşı kaldıramazdı. İkili arasındaki rekabet dünyayı titretiyordu. Ama her ne kadar titrense de korkulan olmadı, savaşmadılar.

Bu buz dağının görünen yüzü. Ya görünmeyeni?

ABD ve Rusya en baştan birbirleriyle savaşmayacaklardı zaten. Plan buydu. Eğer Soğuk Savaş dönemi olmasaydı Avrupa'yı şu an büyük bir güç olarak görebilirdik. Bir devlet, bir imparatorluk.

İkinci Dünya Savaşı sonrası bunu gören iki güçlü devlet üçüncü bir kutup olmaması için bu yola başvurdu. Denge... Oturdular, anlaştılar. Sen benim bölgeye karışmayacaksın, ben senin bölgeye karışmayacağım. Dengenin bozulması dünyayı infiale sürükledi. Bunu ikisi de biliyordu, denge bozulmadı. Peki şimdi? Yeni bir denge üç gücün önünü kapatır. Avrupa, Türkiye, Çin. ABD-Rusya anlaştı. Dengeyi kuruyorlar. Yeni dengede Türkiye Soğuk Savaş'ın Avrupası gibi olacak. Yani dengedeki en önemli nokta. Tahterevalli misali. Ne yöne kayarsa o taraf rakibine karşı üstünlük elde edecek.

Lakin bu plana karşı çıkanlar var tahmin edebileceğiniz gibi. Çin ve Avrupa. Son seçimle derin ABD'nin gücünü eline iyice alan İngiltere, Avrupa'ya açıkça resti çekti. Avrupacılık oynamaya son verdi. Ama majestenin Avrupa liderliğine oynadığı şu sıralarda bu yarıştan çekilmediğini de bir kenara not edelim. Zira Türkiye'nin AB'ye girişindeki engeli kaldırarak tuzağı hazırladı. Ne Roma ne Viyana ne de Madrid, Fransa ve Almanya'nın Rus-Çin ikilisine yakınlaşmalarına sıcak bakıyor. AB içindeki bu kutuplaşma yeni dengenin saflarını da belirliyor bir yerde.

Soğuk Savaş'ın başlangıcı, bilindiği gibi İkinci Dünya Savaşı'nın bir sonucu. Çünkü bu gibi toplumsal düzenlerin geneli bir kaosun içinden çıkmıştır. Yeni düzenin kıvılcımını elbette bir dünya savaşı olarak niteleyemeyiz. Ama ben bu başlangıcı İran'ın Türk eliyle defedileceği yeni Ortadoğu düzeni olarak görüyorum. İran sıranın kendisine geldiğinin farkında. Ve ardında bir yangın bırakmaya çalışıyor hiç değilse.

Neo Selçuklu modeliyle kutup olamasa da bir ağırlık belirtebileceğini düşündüğümüz Türkiye ise bu düzeni benimser mi? Benimsemeli mi?

Bana sorarsanız hayır. İngiliz dengesine katılmak yerine Alman-İngiliz rekabetini kullanarak bu rekabeti Suriye üzerinden (Rus, Çin)-(Amerika, Suud) boyutuna taşırsak kendi dengemizi kurabileceğimizi düşünüyorum. Aksi halde bu dengenin hayata geçirilmesi halinde Türkiye ve İran'la ilgili aklıma eski bir atasözü geliyor. Atalar "İki testi çarpışırsa biri kırılır diğeri çatlar!" diyorlar.

Bu kanlı coğrafyada güzel testim çatlamaması dileğiyle...

//

Lakin bu plana karşı çıkanlar var tahmin edebileceğiniz gibi. Çin ve Avrupa. Son seçimle derin ABD'nin gücünü eline iyice alan İngiltere, Avrupa'ya açıkça resti çekti. Avrupacılık oynamaya son verdi. Ama majestenin Avrupa liderliğine oynadığı şu sıralarda bu yarıştan çekilmediğini de bir kenara not edelim. Zira Türkiye'nin AB'ye girişindeki engeli kaldırarak tuzağı hazırladı. Ne Roma ne Viyana ne de Madrid, Fransa ve Almanya'nın Rus-Çin ikilisine yakınlaşmalarına sıcak bakıyor. AB içindeki bu kutuplaşma yeni dengenin saflarını da belirliyor bir yerde.

//

Yasımı duyan yok mu?

Fakat medya taziye evlerini dahi ayrıştırdıkça toplumun parçalanmış (fragmante) hale gelmesi ve yasta bile ortaklaşamaması elbette kaçınılmaz.

BERCAN AKTAŞ

Türkiye’de siyaset halen çok büyük çoğunluk tarafından televizyon kanallarından seyrediliyor. Siyasette neyin neden öyle olduğu ya da olmadığı da televizyon programlarından takip ediliyor. Anlatılan kadarı biliniyor, tartışılan kadar farklı fikir varmış gibi yapılıyor. Evlerin salonlarındaki televizyon kumandalarının 1’den 9’a kadar olan dizilişini düşünelim. İstanbul da örneğimiz olsun. İstanbul’un Kadıköy ilçesinin Erenköy mahallesinde oturan bir ailenin kumandasındaki diziliş ile aynı şehrin Şişli ilçesinin Okmeydanı mahallesinde oturan bir aileninki veya Eyüp ilçesinin Sakarya mahallesinde oturanınki ile Beyoğlu ilçesinin Dolapdere mahallesindeki televizyon kumandalarındaki diziliş muhtemelen TRT 1 ve bir iki ana akım kanal dışında pek de birbirine benzemez.

Hükümete yakın para havuzunda yüzen medya kuruluşlarının

televizyonlarında Kabataş'ta yaşandığı iddia edilen hadisenin düpedüz bir yalandan ibaret olduğu bilgisi paylaşıldı mı mesela? Kuşkusuz bu bilgi paylaşılmasa dahi o kanalları seyreden herkesin bir yalana inandığını söylemek çok acımasız olur.

FARKLILAŞAN HAKİKATLER

Buradaki temel sıkıntı toplumsal kutuplaşmanın ötesinde farklılaşan hakikatler arasındaki ayrılıkta yatıyor. Oysa 15 Temmuz gecesi öyle değildi. O gece Türkiyeli herkesin darbe kalkışmasına karşı duyguları ortaklaştı. Çünkü görünen somut şiddet herkesi hedefliyordu ve canlı yayında seyrettiğimiz darbeci kalkışma tüm toplumun geleceğine kast ediyordu. Daha önceleri hep kendi yakınındaki televizyon programlarına çıkmayı tercih eden Erdoğan hepimize alışık olmadığımız bir şekilde CNN Türk'ten seslenmişti.

Bu duygu ortaklığı ne yazık ki çok uzun sürmedi. 15 Temmuz gecesinin ertesinde televizyonlardan ve sosyal medyadan gündemi takip edenler bambaşka bir Türkiye anlatmaya başladılar.

MEVLANA İLE CAN YÜCEL

En basitinden kendi Facebook ve Twitter hesaplarımızı düşünelim. Facebook arkadaş listemizin ve takip ettiğimiz Twitter hesaplarının yazdıklarıyla sınırlandığımız bir alemdeyiz. Facebook ana sayfalarımızda bir kısmı uydurma Can Yücel sözleri mi, Mevlana'nın deyişleri mi, yoksa Yılmaz Özdil'in yeni yazısı mı paylaşılıyor, hiçbirisi ya da hepsi mi, değişiyor. "Memleketin halı" muhabbetine girdiğinizde sokaklara dökülüp tanklara direnerek muazzam bir cesaret örneği sergileyen insanların kahramanlık öykülerini dinleyerek ülkemizde toplumun siyasete yönelen demokrasi-dışı müdahalelere karşı ne kadar da örgütlü olduğunu göğsünüzü gere gere haykırabilirsiniz.

Sokaklara dökülen insanların idam talebini yansıtan sloganları işittiğinizde temel yaşam hakkına dahi kast eden koskocaman bir güruhun son derece tehlikeli olduğuna da kanaat getirip korkabilirsiniz. Emekli askerlerin de dediği gibi aslında meselenin Cumhuriyetin değerlerine sadık kalmak olduğunu ve Atatürk'ün hepimizi ne de güzel birleştirdiğini de nihayet ve yeniden anladığımız için şükran duyabilirsiniz. Kürtlerin ve Kürtlerin hakları için elini taşın altına koyan insanların gün geçtikçe baskı altına alındığını, Gülen örgütü üyesi akademisyenlerin dışında barışı arzulayan akademisyenlerin de cadı avına kurban edileceğini hissedebilirsiniz. FETÖ'yle başlayıp önce PKK sonra da IŞİD ile ülkemiz üstünde oyunlar oynayan bir üst-aklı keşfederek Allah'a vatanımızı ve milletimizi bu dışarıdan yönelen belalara karşı koruması için dua edebilirsiniz.

FİLİN TARİFİ

Meşhur fil öyküsündeki gibi yani. Anlatıya göre körler filin nasıl bir şey olduğunu dokunarak anlamaya kalkışmış. Filin dişine dokunanla gövdesine dokunanın, kulağına dokunanla kuyruğuna dokunanın deneyimleri farklı olduğu için aynı tanımı yapamamışlar.

İçinde yaşadığımız gerçekliği tanımlamaya dair bu farklılıklar yasaların da farklılaşmasını beraberinde getirdiğinde asıl sorun baş göstermeye başladı. Epey bir süredir var olan ortak yas tutamama hali en son Antep'teki intihar saldırısından sonra daha da açık hale geldi. Bu hafta başlayan futbol müsabakalarında dahi 15 Temmuz'da kaybettiklerimizin yası ile Antep'te ve Diyarbakır'da kaybettiklerimizin yası ortaklaştırılmadı.

Yası tutulamayan yaşam, yaşam sayılmaz. Yası tutulamayanlar insan olmaktan adeta men edilir. Bu da her şeyden önce toplum olma yönünde adım atmamızı engeller. Oğuz Atay'a göndermeyle söylersek; "Bazı insanlar bazı şeyleri hayatlarının anlamını ölümleleriyle ortaya koymak durumundadır. Bu bir çeşit alın yazısıdır. Bu alın yazısı da, başkaları tarafından okunamazsa hem ölüdür ve hem de dünya bu ölümün anlamını bilmez; bu da bir alın yazısıdır ve en acıklı olanıdır."

TROL GAZETECİLİĞİ

15 Temmuz gecesi oluşan duygu ortaklığı, Türkiye'nin bir toplum olarak bütünleşmesine dair ipuçları içeriyor ve Gülen cemaatinin mirasıyla ve zihniyetiyle hesaplaşma noktasında kristalize oluyor. Bu hesaplaşmanın demokratik ve hukuki zeminde gerçekleştirileceğine dönük inancın azaltılması 15 Temmuz gecesi açığa çıkan ortaklığın sürmesinin dinamiklerini de zayıflatıyor. Üstelik meydanlarda "gebertme" çağrısı yapan bir bakanın söylediklerinden tutalım zayıf argümanlarıyla "olağan şüpheli" ABD'yi suçlayarak trol gazeteciliğini sürdürenlere dek uzanan söylemler darbe kalkışması sürecinde zaten oldukça kötü bir sınav veren uluslararası kamuoyunda kolaylıkla Gülen'in propaganda makinesinin birer parçası haline dönüşüyor.

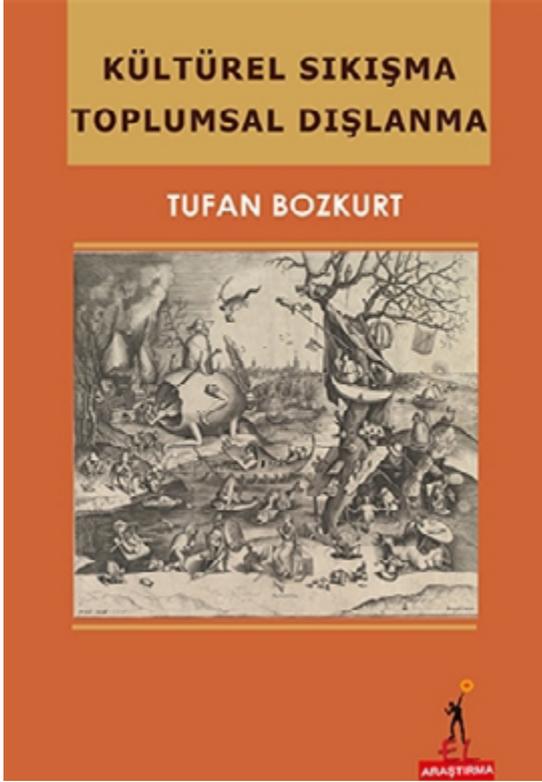
Burada iş bütün televizyon kumandalarında ortak olan birkaç kanala ve elbette asgari bir gazetecilik seviyesini tutturmayı amaç edinen her kesimin ulaşabildiği gazetelere düşüyor. Nihayetinde medyanın işlevi gerçeğin bilgisini üretmek ve gerçeğin gerçeğe en yakın temsilini sağlamak. Fakat medya taziye evlerini dahi ayrıştırdıkça toplumun parçalanmış (fragmante) hale gelmesi ve yasta bile ortaklaşamaması elbette kaçınılmaz.

//

Burada iş bütün televizyon kumandalarında ortak olan birkaç kanala ve elbette asgari bir gazetecilik seviyesini tutturmayı amaç edinen her kesimin ulaşabildiği gazetelere düşüyor. Nihayetinde medyanın işlevi gerçeğin bilgisini üretmek ve gerçeğin gerçeğe en yakın temsilini sağlamak. Fakat medya taziye evlerini dahi ayrıştırdıkça toplumun parçalanmış (fragmante) hale gelmesi ve yasta bile ortaklaşamaması elbette kaçınılmaz.

//

Kitaplarda 'Kutuplaşma'...

Kültürel Sıkışma Toplumsal Dışlanma

Yazar: **Tufan Bozkurt**

Yayınevi: **El Yayınları**

Baskı Yılı: **2018**

Sayfa Sayısı: **224**

BİR OLMADAN BİZ OLMAK

Farklı Gruplardan Aktivistlerin Gözüyle
Gezi Direnişi

Özden Melis Uluğ - Yasemin Gülsüm Acar

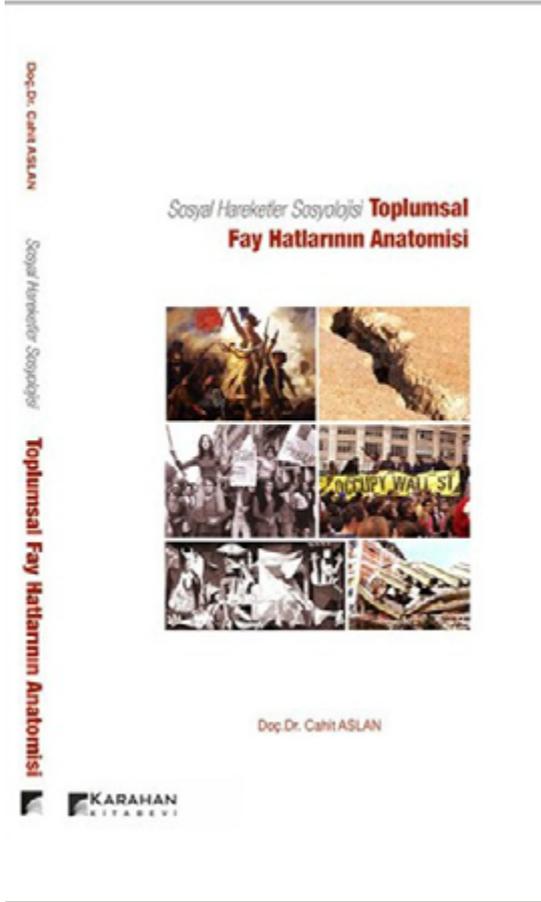
Bir Olmadan Biz Olmak

Yazar: **Özden Melis Uluğ , Yasemin Gülsüm Acar**

Yayınevi: **Dipnot Yayınları**

Baskı Yılı: **2014**

Sayfa Sayısı: **486**

Sosyal Hareketler Sosyolojisi Toplumsal Fay Hatlarının Anatomisi

Yazar: **Cahit Aslan**

Yayınevi: **Karahan Kitapevi**

Baskı Yılı: **2016**

Sayfa Sayısı: **170**

Gerilim ve Çatışma Arasında Mezhep - Mezhep Sosyolojisi

Editör: **Mustafa Tekin**

Yayınevi: **Eski Yeni Yayınları**

Baskı Yılı: **2017**

Sayfa Sayısı: **424**

Kitaplarda 'Kutuplaşma'...

Çingene: Türkiye'de Yaftalama ve Dışlayıcı Şiddetin Toplumsal Dinamiği

Derleyen: **Gül Özateşler**

Yayınevi: **Koç Üniversitesi Yayınları**

Baskı Yılı: **2016**

Sayfa Sayısı: **254**

Karşıt Hafızalar Soykırımın Önemi ve Etkisi Üzerine

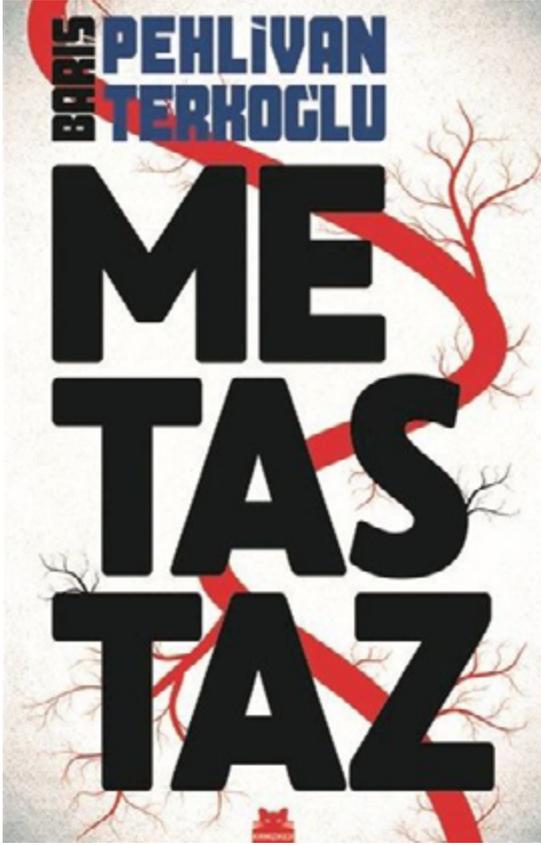
Yazar: **Dan Diner**

Çevirmen: **Hulki Demirel**

Yayınevi: **İletişim Yayınları**

Baskı Yılı: **2011**

Sayfa Sayısı: **112**

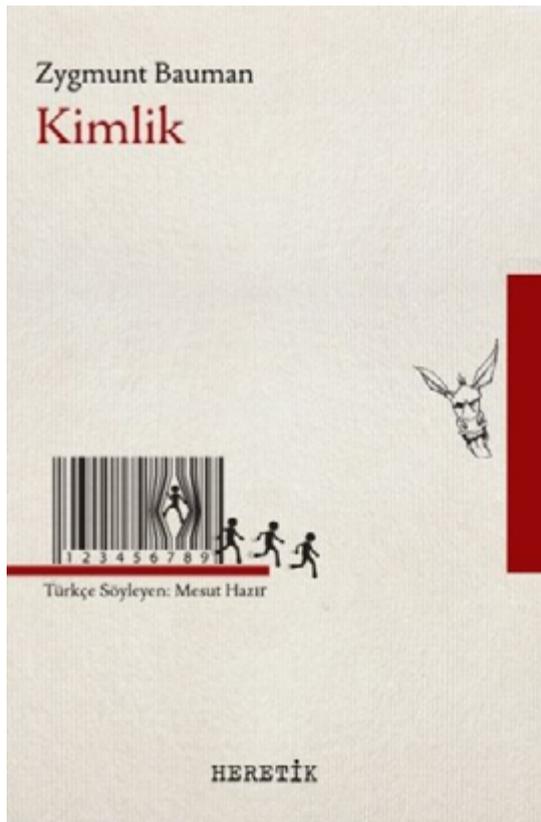
Metestaz

Yazar: **Barış Pehlivan, Barış Terkoğlu**

Yayınevi: **Kırmızı Kedi**

Baskı Yılı: **2019**

Sayfa Sayısı: **264**

Kimlik

Yazar: **Zygmunt Bauman**

Çevirmen: **Mesut Hazır**

Yayınevi: **Heretik Yayıncılık**

Baskı Yılı: **2017**

Sayfa Sayısı: **119**

Kitaplarda 'Kutuplaşma'...

Türklük Sözleşmesi

Yazar: **Barış Ünlü**
Yayınevi: **Dipnot Yayınları**
Baskı Yılı: **2018**
Sayfa Sayısı: **386**

Kimlik Tanınma Mücadelesi ve Şarkiyatçılık

Yazar: **Fırat Mollaer**
Yayınevi: **Metis Yayıncılık**
Baskı Yılı: **2019**
Sayfa Sayısı: **360**

Şehitler Hainler ve Yurtseverler/Körfez Savaşından Günümüze Kürdistan

Yazar: **Siheri Laizer**

Yayınevi: **Avesta Yayınları**

Baskı Yılı: **2004**

Sayfa Sayısı: **412**

Fanusta Diyaloglar Türkiye'de Kutuplaşmanın Boyutları

Yazar: **Emre Erdoğan , Pınar Uyan Semerci**

Yayınevi: **İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları**

Baskı Yılı: **2018**

Sayfa Sayısı: **172**